

BEHEERSPLAN VOOR ONROEREND ERFGOED

Domein Borgwal

Leenstraat 31-35

9890 Vurste (Gavere)

Opdrachtgevend bestuur :

Vzw Provinciaal Der Broeders van Liefde
Oc Ebergiste
Stroopstraat 119
9000 Gent

Opgemaakt door :

VK STUDIO Architects, Planners & Designers
Brugsesteenweg 210
8800 Roeselare

T. 051/26.20.20

E. roeselare@vkgroup.be

F. 051/26.20.21

W. www.vkgroup.be

Inhoudstafel

INLEIDING	5
1. IDENTIFICATIE EN AFBAKENING VAN HET ONROEREND ERFGOED	6
1.1 KADASTRAAL OVERZICHT EN SITUERING VAN HET BESCHERMD MONUMENT	6
1.1.1 Kadastrale gegevens	6
1.1.2 Bosbeheerplan 'de Makegemse Bossen en Gentbos – UBBP-OV15-0006	9
1.2 PARTICIPATIE en COMMUNICATIE MET DE VERSCHILLENDE EIGENAARS	10
1.2.1 Samenwerkingen voor de verschillende ingrepen op het domein	10
1.2.2 Publiek maken van het park	10
2. HISTORISCHE NOTA	11
2.1. Algemeen	11
2.2. Ontwikkeling Vurste en vroeg historie – periode 1200 – 1600	11
2.3. Ontwikkeling van het domein – periode 1600 - 1800	11
2.4. Ontwikkeling van het domein – periode 1800 - heden	13
3. INVENTARIS VAN DE ERFGOEDELEMENTEN – HUIDIGE TOESTAND	17
3.1 Situeringsplan	17
3.2 HUIDIGE TOPOGRAFIE VAN HET DOMEIN	19
3.2 BESCHRIJVING VAN DE VERSCHILLENDE ELEMENTEN (1)	23
3.2.1 Het kasteel met zijn toegangsplein	23
Toegangspoort en statieplein	23
Kasteel	31
Kasteelvijver met aanliggende fonteinen en kaaimuren	35
Waterpoort	36
Koetshuis	37
3.2.2 Het neerhof	38
Duiventoren	39
De boerderijgebouwen	42
3.2.3 Het park met zijn folies en de waterhuishouding	48
Siergrot	48
Grotaltaar	51
Ijskelder en Chinees Paviljoen	53
Nis in de oostelijke hoek van de omwalling	58
Parkaanleg, beplanting en bosbestand	59
Waterhuishouding	63
Gavervijver	66
Boogbrug	68
Eilandje	69
3.2.4 De omwallingsmuur met zijn geïntegreerde bouwwerken	69
Neogotische kapel	77
Kluisenaarswoning	82
Kerkwegel	83
4. BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDWAARDEN	84
5. VISIE OP TOEKOMSTIG BEHEER	85
5.1 Algemeen	85
5.2. Het Neerhof	85

De Duiventoren	85
De Boerderijgebouwen	85
5.3. Het park met zijn folies en de waterhuishouding	86
Siergrot	86
Grotaltaar	86
Ijskelder en chinees paviljoen	86
Nis in de oostelijke hoek van de omwalling	87
Parkaanleg, beplanting en bosbestand	87
Waterhuishouding	90
Gavervijver	90
Boogbrug	90
Eilandje	90
5.4 De omwallingsmuur met zijn geïntegreerde elementen	91
De neogotische kapel	91
Omwallingsmuur	91
Kluizenaarswoning	93
Kerkwegel	94
5.5 Erfgoed zonder economisch nut (ZEN erfgoed)	95
5.6 Toekomstvisie OC Ebergiste op de site	97
6. OPSOMMING EN VERANTWOORDING VAN DE BEHEERSMAATREGELEN	98
Algemeen	98
Koetshuis	98
Duiventoren	98
Boerderijgebouwen	98
Neerhof	98
Gavervijver	98
Boogbrug	99
Siergrot	99
Grotaltaar	99
Nis in oostelijke hoek omwalling	99
Ijskelder + Chinees Paviljoen	99
Parkaanleg en waterhuishouding	100
Eilandje	100
Omwallingsmuur	100
Neogotische kapel	100
Kluizenaarswoning (gemeentebestuur)	100
Kerkwegel (gemeentebestuur en provincie)	101
7. VOORSTEL VAN OPVOLGING EN EVALUATIE	102
Timing	102
Opvolging van de werken	102
Verslaggeving aan Onroerend Erfgoed	102
Opmaak van het onderhoudslogboek	102
8. BIJLAGEN	103

INLEIDING

Het parkdomein 'Borgwal' werd doorheen de eeuwen onderworpen aan een grote verscheidenheid aan bouwcampagnes. De opmaak van dit beheersplan vertrekt van het beschermingsbesluit van 9 juni 1995 en vult hierop aan.

Dit beheersplan onderzoekt de ontstaansgeschiedenis en evolutie doorheen de tijd van het domein evenals de huidige uitgangssituatie. In de visie en doelstellingen worden de nodige maatregelen beschreven in functie van restauratie, behoud en/of het versterken. De maatregelen vormen een draaiboek in functie van het beheer van de site voor de komende 20 jaar.

De inventarisatie, doelstellingen en beheersmaatregelen binnen dit beheersplan hebben betrekking tot het parkdomein Borgwal. De begrenzing van het projectgebied is gebaseerd op de afbakening van het gebied door de omwallingsmuur als beschermd monument. Hoewel de percelen binnen deze bescherming eigendom zijn van verschillende partijen, is het domein in zijn geheel opgenomen in dit beheersplan.

1. IDENTIFICATIE EN AFBAKENING VAN HET ONROEREND ERFGOED

1.1 KADASTRAAL OVERZICHT EN SITUERING VAN HET BESCHERMD MONUMENT

1.1.1 Kadastrale gegevens

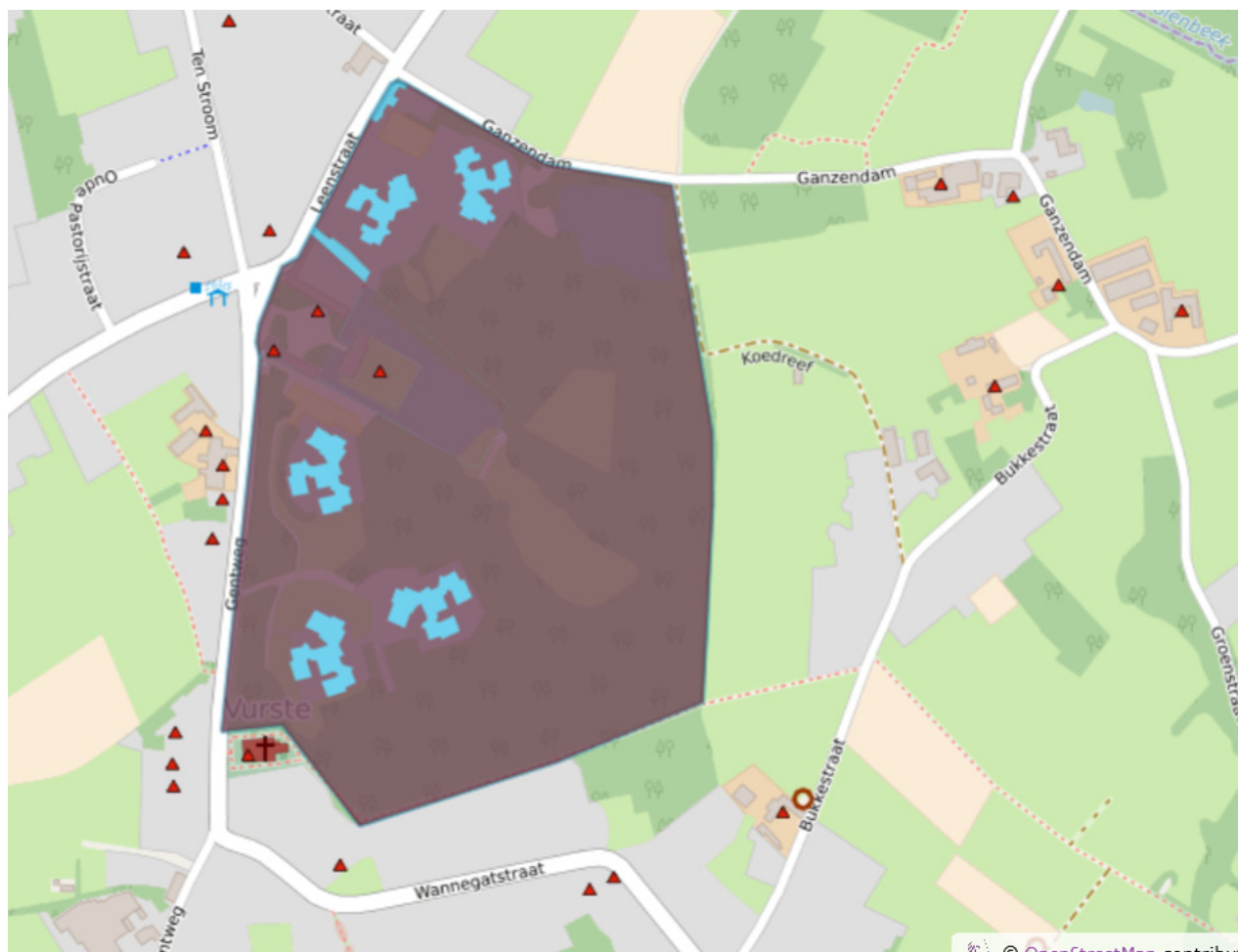
Gemeente : Gavere (Vurste)

Afdeling : 3

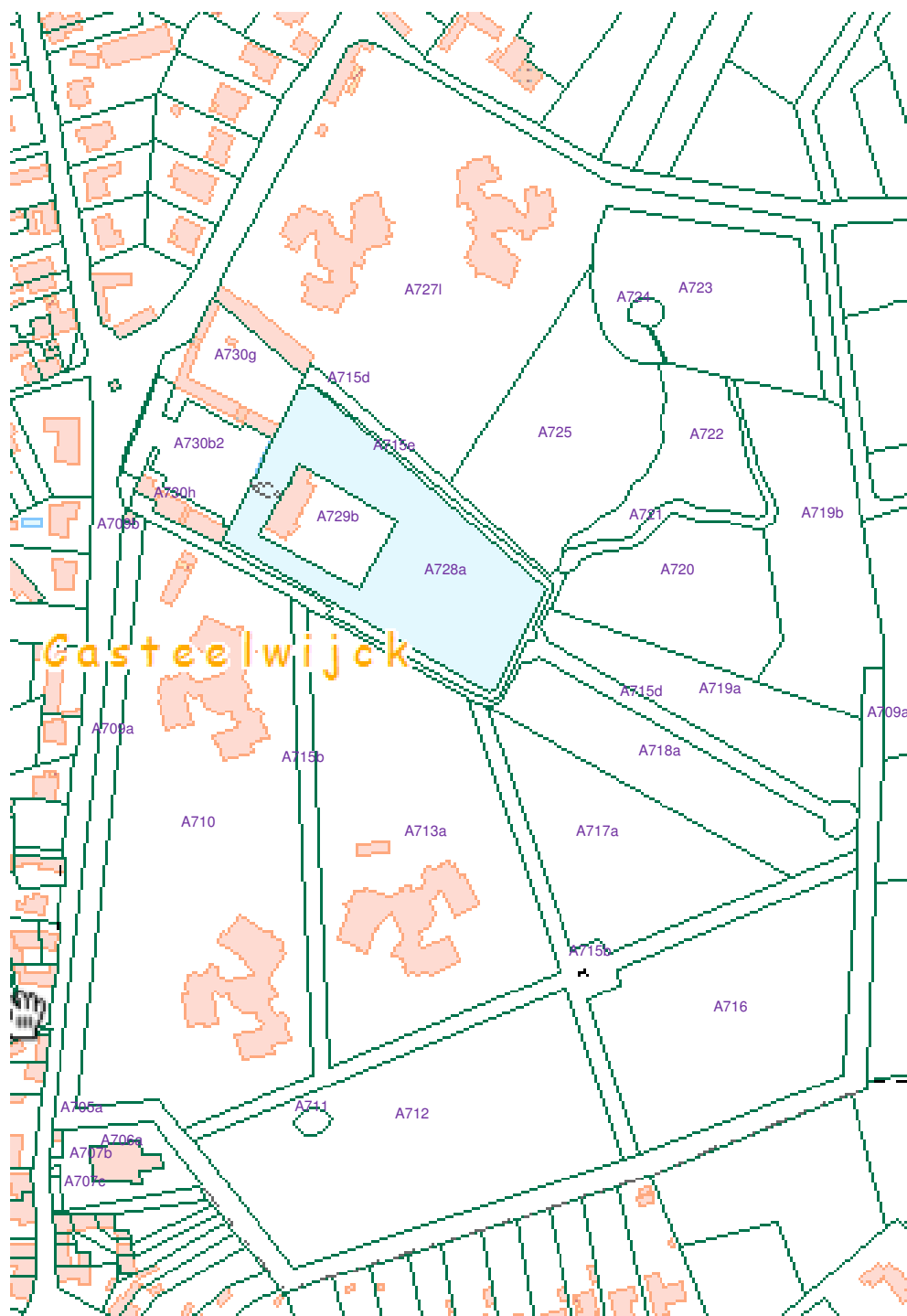
Sectie : A

Percelen :

A709a, A709b, A710, A711, A712, A713a, A715b, A715c, A715d, A715e, A716, A717a, A718a, A719a, A719b, A720, A721, A722, A723, A724, A725, A727l, A728a, A729b, A730b2, A730g, A730h

Kadastraal plan :

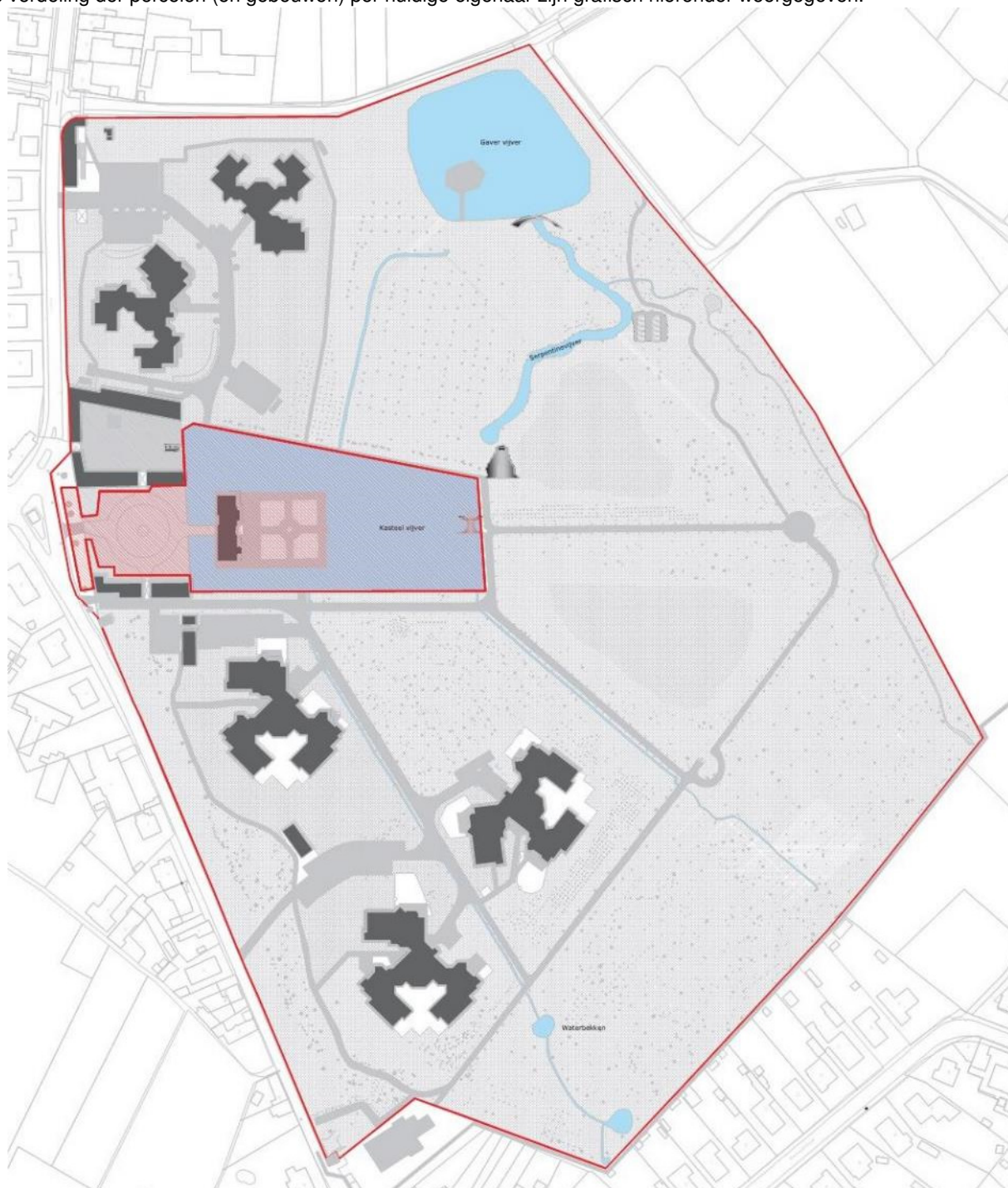
Scheiding der eigendommen :

Het domein is eigendom van de VZW Broeders Van Liefde die er een erfpacht op verleend naar de VZW Provinciaal Der Broeders van Liefde. Het OC Ebergiste heeft een gebruiksovereenkomst voor het domein.

In 2012 werden er percelen afgestaan en overgedragen door VZW "De Broeders van Liefde" met zetel te Gent, Stropstraat 119 aan Dhr. Kenneth Van Den Berghe en Dhr. Garret Van Den Berghe en dit bij notariële akte, als volgt bepaald :

"Een vervallen kasteelcomplex met afhangen en meegaande grond, staande en gelegen te Gavere, Vurste, aan en nabij de Leenstraat, er getekend nummer 33, bekend ten kadaster op heden onder de sectie A, nummer 729b (kasteel met boogbrug en achterliggende hof), 728a (spiegelvijver inclusief de gemetste kaaimuren rondom deze), deel van 703f (deel van paradeplein) en deel van 730/02a (monumentale toegangspoort, en het deel van de muur ingesloten tussen de dienstvleugels, scheidingsmuur tussen de perceelnummers ten kadaster gekend als 730 f en 730/02a), voor een grootte van 1 hectare 48 are 74 centiare, aan beiden partijen wel bekend."

De verdeling der percelen (en gebouwen) per huidige eigenaar zijn grafisch hieronder weergegeven.

1.1.2 Bosbeheerplan ‘de Makegemse Bossen en Gentbos – UBBP-OV15-0006

Het domein Borgwal maakt deel uit van het bosbeheerplan De Makegemse Bossen en Gentbos. Het beheer van het domein gebeurt dus voor wat betreft alle groenaanleg en bosgedeelten in overleg en samenwerking met het agentschap Natuur en Bos.

1.2 PARTICIPATIE EN COMMUNICATIE MET DE VERSCHILLENDE EIGENAARS

1.2.1 Samenwerkingen voor de verschillende ingrepen op het domein

De eigenaars van het kasteel verkiezen geen samenwerking aan te gaan voor dit beheersplan, in die zin worden er geen beheersmaatregelen beschreven voor het kasteel en alle elementen die ermee samenhangen.

Specifiek gaat het over de volgende beschermde elementen

- het kasteel
- de kasteelvijver met zijn ommuring
- de waterpoort
- het inkomplein voor het kasteel
- de monumentale inkompoort met de delen van de omwalling ervoor
- de fontein met de vaas op de kop van de kasteelvijver

Gezien al deze elementen onlosmakelijk deel uitmaken van de ontstaansgeschiedenis zijn ze wel opgenomen in de historische nota.

Er wordt gepland om langsheen de Gentstraat een parking aan te leggen, het initiatief hiertoe ligt bij de gemeente Gavere.

1.2.2 Publiek maken van het park

Vanuit het OC Ebergiste zijn er recent verschillende stappen gezet om het domein open te stellen voor het publiek. Zo is er in de oude boerderij een cafetaria ingericht dat publiek toegankelijk is. Naast het feit dat zulks ongetwijfeld wat inkomsten opbrengt voor het OC is het publiek maken van het domein een positieve evolutie. Eén en ander creëert een publiek draagvlak voor de geplande restauratiewerken aan het erfgoed op het domein.

We stellen nu al vast dat het domein opgenomen wordt in verschillende wandelroutes. Op die manier komt het domein stilaan uit zijn decennia lange isolement waarin het verzeild is geraakt nadat de laatste eigenaars/bouwheren van het kasteel het afgestaan hebben.

2. HISTORISCHE NOTA

2.1. Algemeen

In deze historische nota doorlopen we de ontwikkelingen van het domein doorheen de gekende periode zowel via tekstuele bronnen zoals aktes, kwitanties en eigendomsoverdrachten als via het nog beschikbare kaartmateriaal. De hier beschreven historiek is gedistilleerd uit de interpretatie van de publiek beschikbare historische kaarten gecombineerd met de inhoud van het eindwerk: Het kasteeldomein Borgwal : inventaris en diagnose – Postgraduaat Opleiding Monumenten- en landschapszorg Antwerpen – academiejaar 2003-2004 – opgesteld door de cursisten Anneleen Stevens en Sofie Stevens

2.2. Ontwikkeling Vurste en vroeg historie – periode 1200 – 1600

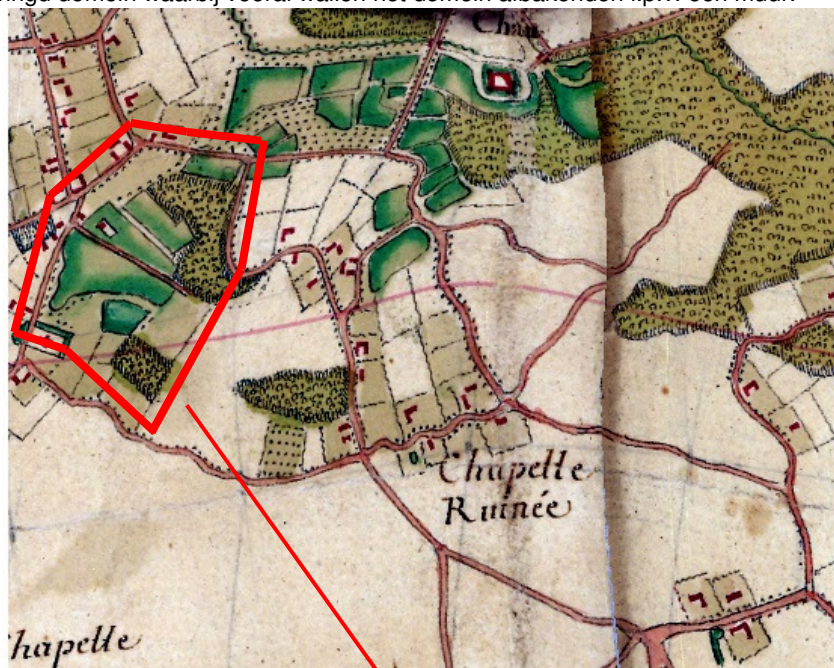
De oudste vermelding Vurste dateert van 1110 en zou afgeleid zijn van Forestum (= woud). Vaak gaat de benaming Forestum ook terug op “Forestis” wat kan wijzen op het feit dat de jacht een belangrijke functie had op het domein (Royal Forests). Dit kan een belangrijke aanduiding zijn van het belang van het afsluiten van het domein. De oorkonde van 1284 schenkt Raas van Gavere goederen in Vurste aan de Gentse Sint-Pietersabdij die hier vanaf de 13de eeuw talrijke lenen verwierf. De heerlijkheid Vurste maakte dus deel uit van de baanderij van Gavere en behoorde administratief en fiscaal tot de kasselrij van het Land van Aalst. Het nog bestaande, als dorpsgezicht beschermde domein Borgwal, minstens opklimmend tot de 16de eeuw, vormde een belangrijke enclave.

De oudste vermelding van het domein Borgwal dateert uit 1538 waarbij in een verkoopakte het domein beschreven wordt als: “een goed omheind door en gracht met dammen, met nieuwe grote vijver, weide, kleine vijver en akker genaamd Burchwal”. Op basis van deze beschrijving zou de Villaret kaart dus geen correcte weergave zijn in die zin dat de vijver niet weergegeven wordt terwijl ze wel degelijk al bestaat. Later, in 1577 wordt het domein beschreven als: “een huis met opperhof, neerhof ende boomgaerden ... met den huysen en de duyfehuys op 't neerhof”.

De etymologische betekenis van het woord ‘borgwal’ duidt letterlijk op de omwalling van een burcht, hier wijst dit op een voorgeschiedenis van omwalde versterkte hoeve of woning op een mote. Het gegeven dat het domein altijd volledig omzoomd is geweest zit dus eigenlijk vervat in de benaming van het domein.

2.3. Ontwikkeling van het domein – periode 1600 - 1800

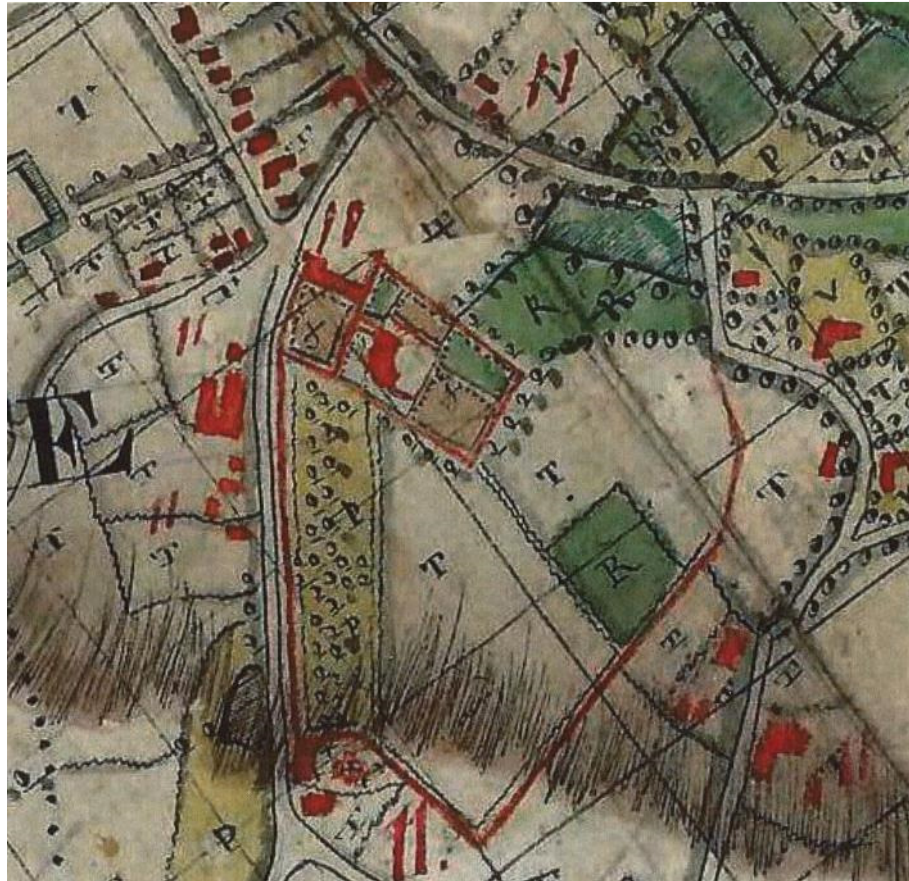
In 1739 sterft weduwe Antoinette Alexandrine d'Ognies, haar bezittingen gaan over naar haar zoon Charles Florent Idisbald de Preudhomme d'Hailly. Vermoedelijk legde hij een eerste vorm van formele tuin aan, rondom het kasteel. In 1713 werd het domein als volgt beschreven: “land, bos, dreven, meers en vijvers met een schoon kasteel omringd met wallen en vijvers, neerhuis, huis, schuur, stalling”. Deze beschrijving lijkt er op te duiden dat er reeds sprake was van een min of meer omringd domein waarbij vooral wallen het domein afbakenden i.p.v. een muur.

Indicatie toekomstige omtrek van het domein op de Villaret kaart

De Villaret kaart (1745 – 1748) die de Ferraris kaart kort voorafgaat toont nog weinig concrete gegevens m.b.t. het domein. De huidige omtrek is enigszins zichtbaar in die zin dat de huidige stratenstructuur al ontwaard kan worden. Het neerhof en het kasteel zijn nog niet aanwezig in hun huidige omvang. Er is een aanduiding van twee bouwwerken op de site en een inkleuring die grote waterpartijen en enige bos- en akkerbouw lijken te situeren. De afbeelding van het

domein toont een zeer waterrijk gebied aan met vijf grote vijvers. De vijvers zijn vrij geometrisch afgebakend. Dit kan er op duiden dat de aanleg van het park zoals ze hier is weergegeven althans ten dele het gevolg is van menselijke ingrepen.

Afbeelding van het domein op de Ferraris kaart

Op de Ferraris kaart (Weense versie – 1771 - 1778) is de omvang van het domein wel al goed zichtbaar. De omtrek lijkt identisch met de huidige omtrek van de omwalling. Een rode lijn lijkt een aanduiding te geven van een gedeeltelijke omwalling met aan de binnenzijde ervan een pad, afgezoomd met bomen en een deel van de huidige lanenstructuur. Het neerhof en het kasteel zijn reeds aangeduid, de Gavervijver is hier ook reeds aangeduid en dit vrij strak en geometrisch. T.o.v. de Villaret kaart is er veel minder water aanwezig op het domein. Het is onduidelijk of dit een concreet gegeven is, of er hier een fout gebeurd is bij één van beide carteringen. Het feit dat het domein nu nog altijd behoorlijk drassig is kan er op duiden dat er enige vorm van drooglegging/ophoging gebeurd is en dat de kaarten dus niet noodzakelijk foutief waren. Een groot deel van het domein is aangeduid als akkerland en boomhaard (R verwijst naar hakhoutbos/middelhout). De geometrische vorm van de Gavervijver zou er op kunnen duiden dat de vijver geen zuiver natuurlijk gegeven was. Dit zou ook een verklaring kunnen zijn voor de huidige aanzienlijke niveau verschillen in het terrein (opgehoogde grond van uitgravingen).

Rond het kasteel en het neerhof zijn geometrische tuinen aangeduid. Aan het kasteel is nog geen vijver aangeduid en ook de koetshuizen en het voorplein zijn nog niet aanwezig.

In 1755 wordt het goed door Charles Florent Idisbald de Preudhomme d'Hailly verkocht aan Livinus François van Ongheval, koopman te Gent. Nog steeds komt de beschrijving van het goed grosso modo neer op de 16de eeuwse. Livinus van Ongheval ging zelf in het kasteel wonen.

Bij de openbare verkoop na de dood van Livinus van Ongheval in 1775 werden verkoopsberichten afgedrukt in de 'Gazette van Gend'. Opvallend is dat in deze beschrijving de omwalling en een groot deel van de stallingen als nieuw gebouwd worden aangeprezen. Er is sprake van de fontein en de gemetselde spiegelvijver.

Er is een vrij duidelijk verschil in de beschrijving van de parkaanleg tussen 1713 en 1775. Met vrij grote zekerheid kan er dus gesteld worden dat de parkaanleg zoals deze zich op vandaag voordoet (lanenstructuur en bakstenen muur errond, spiegelvijver) uit deze periode stamt. Dit kan het aanzienlijke verschil in weergave tussen de Villaret kaart en de Ferraris kaart ten dele duiden. Tekstuele bronnen en cartografische bronnen lijken vrij goed overeen te komen wat betreft de toestand van het park. Cartografische bronnen zijn echter zeker wat betreft de Villaret kaart voor de bebouwing onvolledig. De Ferraris kaart geeft duidelijker weer wat er in de tekstuele bronnen kan gevonden worden op dit moment. Het pad tegen de zuidelijke helft van de omwalling blijft verder in de geschiedenis steeds aangeduid staan hoewel het recent verloren is gegaan.

Uit rekeningen is bekend dat in 1789 het Chinees Paviljoen werd gebouwd. Terzelfdertijd is er de opbouw van de kunstmatige rotsformaties. Al deze imitatierotsen en grotachtige formaties zijn immers op eenzelfde manier opgebouwd uit veldsteen, wat wijst op een relatieve ouderdom. Deze gegevens kloppen met het feit dat het chinees paviljoen niet terug te vinden is op de Ferraris kaart maar wel op de Vandermaelen kaart (zie verder).

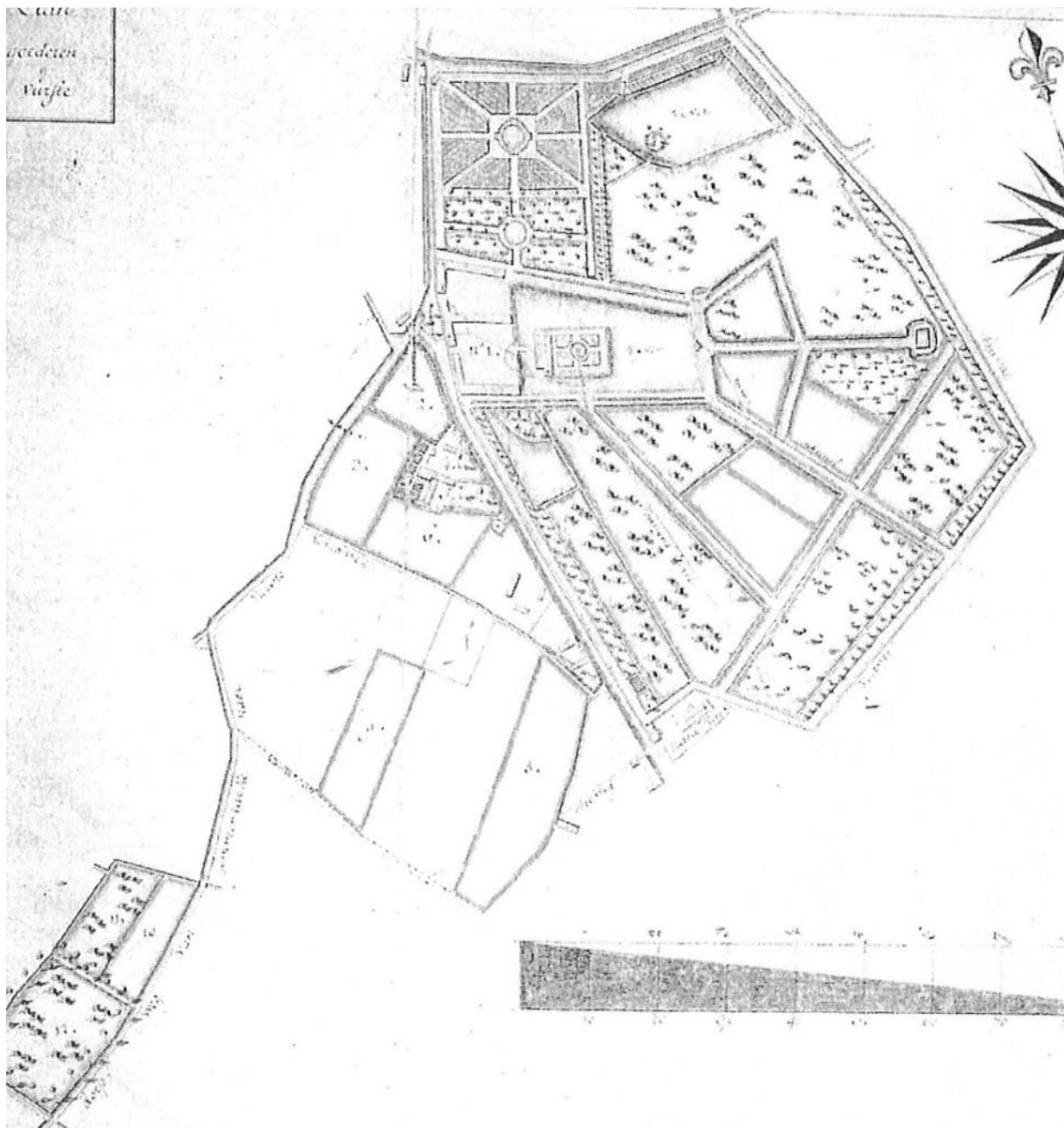
2.4. Ontwikkeling van het domein – periode 1800 - heden

Op de Vandermaelen kaart is de huidige omtrek van het domein met zijn volledige lanenstructuur reeds zichtbaar. Het domein heeft nu veel meer het karakter gekregen van een bebost park met daartussen nog enkele lappen landbouwgrond. Het kasteel heeft een voortuin gekregen en de spiegelvijver is ook reeds aangeduid. In de Gavervijver is een schiereilandje aangeduid. Het kasteel (Ch^{au}.) staat aangeduid als toebehorend aan Mme Malfait. Het neerhof is op deze kaart summier weergegeven. Het kasteel heeft nu zijn spiegelvijver en het voorplein gekregen. Er zijn nog geen koetshuizen aangeduid. Op de plaats waar nu het Chinees paviljoen staat is een bouwwerk aangeduid. Ook op de kop van de spiegelvijver staat een bouwwerk aangeduid. Op deze locatie staat op vandaag de fontein.

Afbeelding van het domein op de Vandermaelen kaart

Antoinette-Sabine van de Stichelen beheert het hele domein te Vurste tot ze het in 1815 te koop stelt. In 1807 liet ze een gedetailleerde opmeting van het domein uitvoeren. Deze kaart toont een veel meer ontwikkelde tuin naar Frans model. Een groot deel van deze tuin lijkt later terug verloren te zijn gegaan. Achter de spiegelvijver van het kasteel is een volwaardige ganzenvoet te ontwaren. Links van het neerhof is een formele tuinaanleg aanwezig, de overloop van de kasteelvijver naar de Gavervijver wordt vreemd genoeg niet weergegeven. Het plan toont ook een terreinprofiel. Ten noorden van het neerhof is ook een klassiek tuingedeelte aangelegd dat nu niet meer bestaat. Het domein wordt door veel meer paden doorkruist dan op vandaag het geval is.

Opmetingsplan van het domein uit 1807

De notarisakte uit 1815 vermeldt ook een nieuw gebouwde kapel, huis voor de tuinman, orangerie, serres, bos, dreven en promenaden.

In 1815 verkoopt weduwe Van der Stichelen al haar bezittingen in Vurste aan Judocus Maes uit Gent.

In 1828 sterft Judocus Maes, het bezit in Vurste gaat in 1830 over op zijn tweede zoon Edouard : "het kasteel met remisen, stallen, behuiste hofstede en voordere batimenten, ap- en dependentiën,..."

De duiventoren wordt gebouwd in 1835, waarschijnlijk ter vervanging van een ouder exemplaar. In de noordoostelijke hoek van het domein, uitziend op de Gavervijver wordt in 1840 een paviljoentje gebouwd. Dit paviljoentje zal later terug gesloopt worden.

Bij de verkoop in 1840 aan graaf Isidore Dorsan Malfait, komen enkele andere aspecten voor het eerst aan bod : "ijskelder, groensel- en Engelse hoven, rotsen, kluyzen, paviljoenen en voordere gemakkelijkheden".

In het bezit van de Malfaits breekt voor het kasteeldomein een periode van grote bouwbedrijvigheid aan. Aan de zuidwestelijke hoek wordt het eiland wat uitgebreid, een uitgespaarde hoek wordt weggewerkt. Vermoedelijk wordt de volledige zuidgevel geëgaliseerd, maar mogelijk omvat de verbouwing veel meer, op zijn minst werd ook de voorgevel aangepast aan de geldende modetrends. Ook werd op de noordwestelijke hoek van het eiland een serre opgericht.

Op de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique (1842 – 1879) die uit dezelfde periode stamt als de topografische kaarten van Vandermaelen toont dezelfde omtrek maar nu met de perceel indeling erop aangeduid. Enkele markante elementen krijgen hier een apart perceelnummer: het Chinees paviljoen, de bron op de asijn vanuit het kasteel naar het zuiden, de kluisenaarswoning en de zone tegenaan het oude deel van de omwalling op het westen. Rondom het statieplein is er nu bebouwing aangeduid. Tegenaan de Ganzendam in het noorden van het domein is het woord "dam" weergegeven, het is niet duidelijk of hiermee de omwalling aangeduid wordt of het substantiële niveauverschil dat op vandaag ook nog bestaat tussen de binnen- en de buitenzijde van het domein.

Uittreksel Atlas cadastral parcellaire de la Belgique

In 1870 worden aan het huisje van de tuinman aan de siertuin in de noordwestelijke hoek van het domein een stuk afgebroken en een aantal gebouwtjes toegevoegd in elkaars verlengde langs de muur aan de Ganzendam : een landgebouw, die waarschijnlijk dienst doet als schuur of opslagplaats, en serres die dienen om druiven te kweken.

In 1874 is de aanbouw voltooid van een eclectisch bouwvolume, met romaanse en gotische stijlvloeden. Het nieuwe bouwdeel bevat de 'grote zaal'. Tevens wordt de voorbouw van de cour d'honneur, die één geheel vormde met het neerhof, afgebroken en vervangen door de huidige muur met poort. Drie jaar later, in 1878 is ook de nieuwe neogotische kapel klaar en wordt deze in 1879 gewijd.

In 1898 sterft graaf Isidore Dorsan Malfait, zijn goederen zouden overgaan op zijn dochter Flora, die echter enkele maanden later dan haar vader haar laatste levensadem uitblies. Graaf Louis Goethals, weduwnaar van Flora Malfait, erft bijgevolg het kasteel in 1898.

In 1913 erft de oudste zoon, graaf Dorsan Goethals, het kasteeldomein.

Het kasteel werd tijdens het Schelde-offensief, het laatste geallieerde offensief van de eerste wereldoorlog, in november 1918, beschoten door de geallieerden.

De kadastrale legger vermeldt wel : 'en ruines' in 1919 en 'puinen' in 1930 herbouwd. Tegen 1920 was het kasteel reeds hersteld en bewoonbaar verklaard, de herstelling werd pas in 1930 geregistreerd in het kadaster.

In 1947 gaat het kasteelgoed door erfenis over op graaf René Goethals – de Laminne.

In 1949 wordt het noordoostelijke paviljoen aan de Gavervijver terug afgebroken.

In 1950 worden enkele percelen herschikt, enkele perceelslijnen worden doorgetrokken omdat gebruik gewijzigd is.

In 1966 ondergaat de zuidelijke zijde van het cour d'honneur, koetshuis, een aanzienlijke wijziging. Vermoedelijk wordt gezorgd voor een woonst voor de gouvernante en voor privévertrekken van de graaf. Het bouwvolume wordt in twee verdeeld en aan het gebouw naar de straat toe wordt een stuk bijgebouwd.

De Broeders van Liefde kopen het domein in 1975. De bijgebouwen waren op dat moment al minder goed onderhouden, het park al helemaal niet meer.

Bij de verkoop wil het echtpaar Goethals enkele clausules, waaronder het meenemen van beeldhouwwerken, enz... Eén opvallende clause is de volgende : "indien 12 zilveren beelden uit de Sint-Pietersabdij, die mogelijk tijdens de Franse Revolutie ergens op het domein verstopt werden, worden gevonden, behouden de Goethalsen voor de helft het eigendomsrecht."

In de periode van 1986 tot 1990 worden er vijf paviljoenen gebouwd voor een ortho-agogisch centrum. Het koetshuis en neerhof krijgen een grondige renovatie met een hedendaagse afwerking. De boerderij aan de Ganzendam wordt ingericht als een educatief centrum. In de tweede helft van de jaren 1990 wordt de duiventoren gerenoveerd en worden er conserveringswerken uitgevoerd aan het chinees paviljoen.

In 1995 werd het domein beschermd als monument.

In 2012 werd een deel van het domein (statieplein, kasteel en kasteelvijver) verkocht aan de familie van den Berghe. Deze familie renoveerde in de laatste 10 jaar het kasteel.

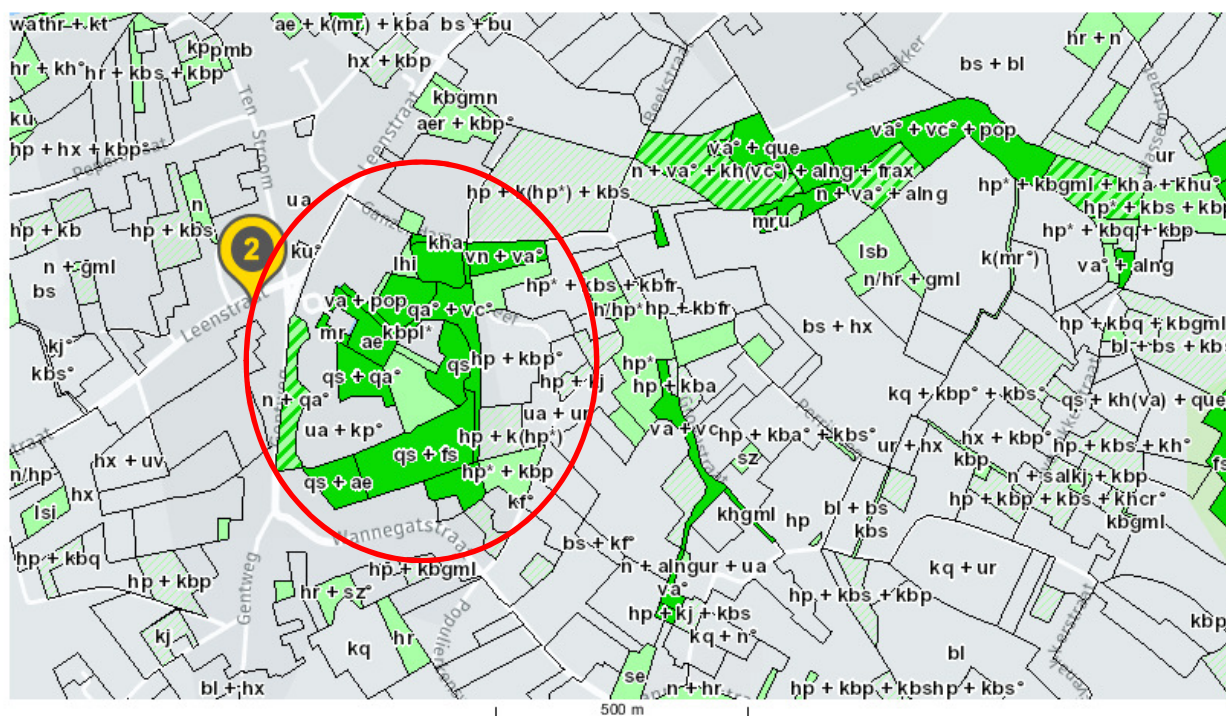
3. INVENTARIS VAN DE ERFGOEDELEMENTEN – HUIDIGE TOESTAND

3.1 SITUERINGSPLAN

Op onderstaand plan worden de diverse historische elementen in het park weergegeven

Het domein is een waardevol element van het bosgebied in de ruimere omgeving en vormt één van de grootste aaneengesloten delen van dit gebied zoals hieronder op de biologische waarderingskaart weergegeven.

BWK 2 - Zones

- ☐ Biologisch minder waardevol
☐ Complex van biologisch minder waardevolle en waardevolle elementen
☒ Complex van biologisch minder waardevolle, waardevolle en zeer waardevolle elementen
☒ Complex van biologisch minder waardevolle en zeer waardevolle elementen
☐ Biologisch waardevol
☒ Complex van biologisch waardevolle en zeer waardevolle elementen
☒ Biologisch zeer waardevol

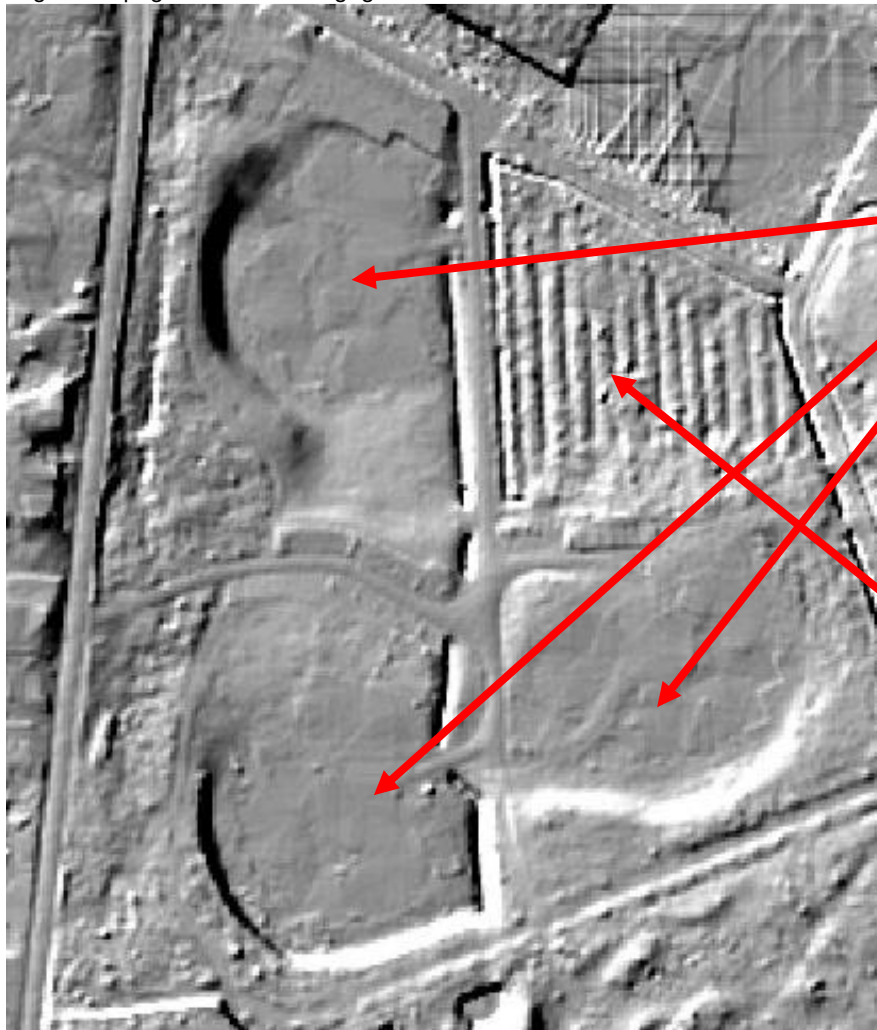
Situering van het domein op de Biologische Waarderingskaart.

3.2 HUIDIGE TOPOGRAFIE VAN HET DOMEIN

A.d.h.v. een hillshade opname van het domein zijn een reeks markante historische en recente zaken te onderscheiden die op vandaag ter plekke soms moeilijk nog waarneembaar zijn.

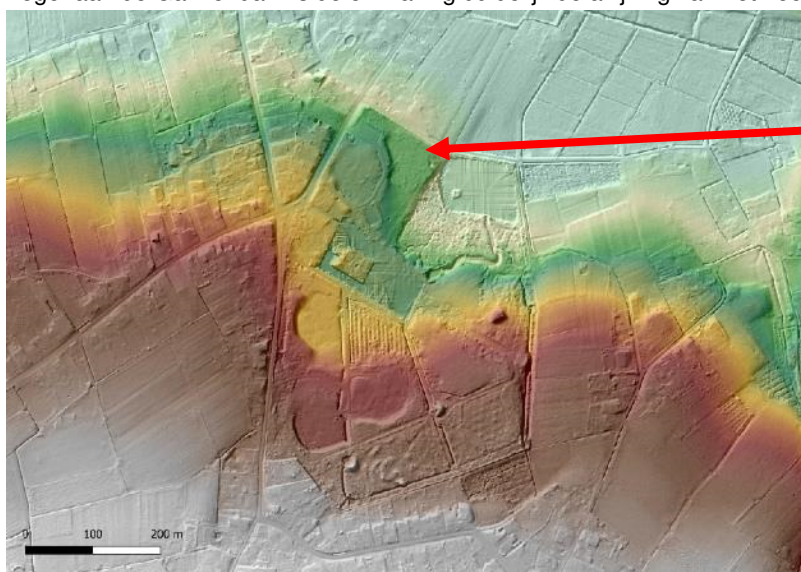
Vooral opvallend is in hoeverre de bouw van de paviljoenen de oorspronkelijke topografie op het domein heeft aangetast, in het zuidelijke deel van het park zijn drie zones genivelleerd waardoor wellicht een grote hoeveelheid originele topografie verloren is gegaan.

genivelleerde vlakken na
bouw paviljoenen

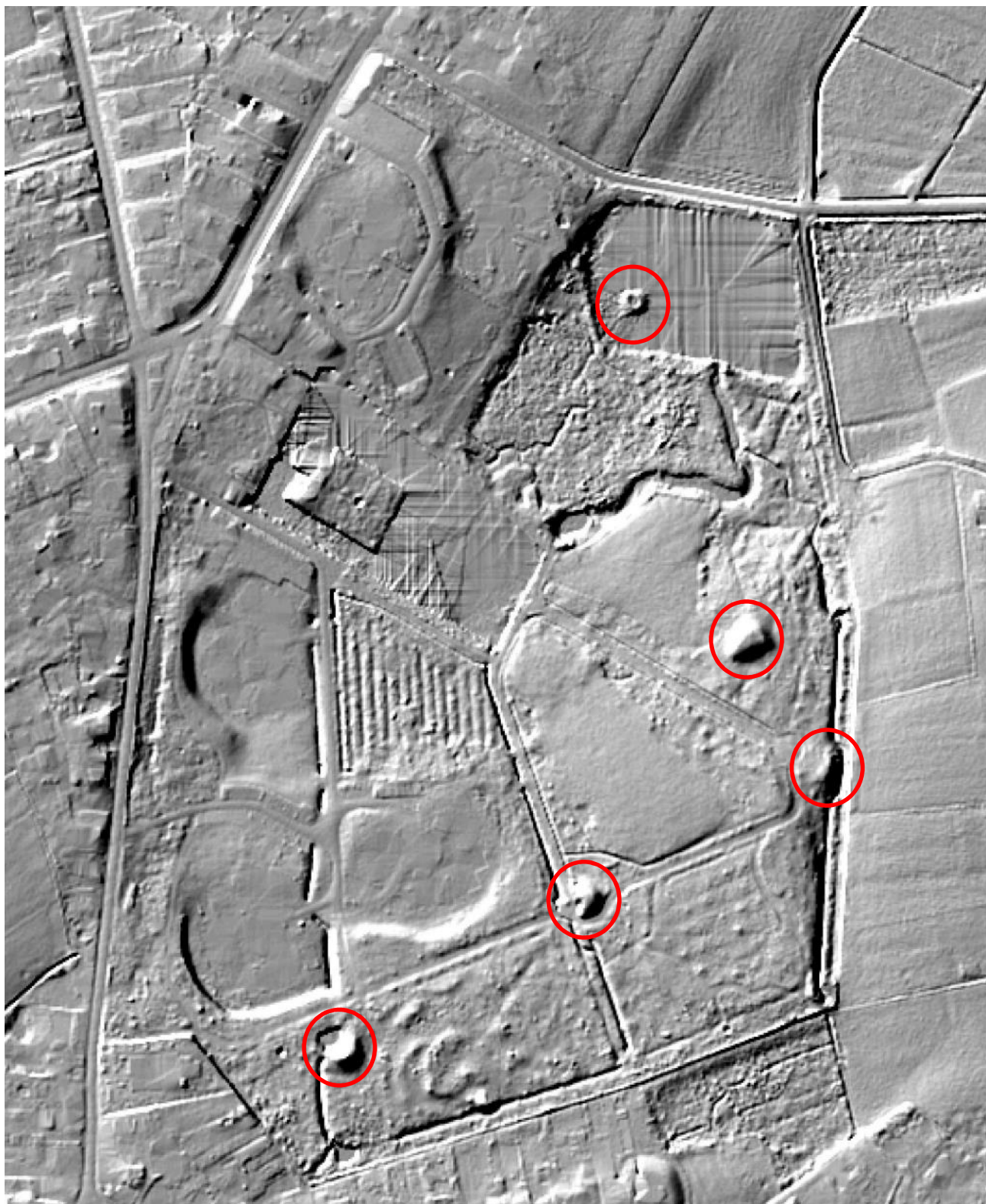
rabattenstructuur

In het bosvak ten zuiden van de kasteelvijver is te zien dat de bosbodem doortrokken is met een rabattenstructuur, wellicht om het domein droog te leggen in deze zone. Ter plekke is hier nauwelijks iets van te onderscheiden. Ook goed zichtbaar op dit plan is dat in de noordelijke hoek van het park ter hoogte van het paviljoen De Waterkant het terrein wellicht opgehoogd is geweest. Dit is nog beter zichtbaar als de algemene hoogtelijnen op het park geprojecteerd worden, de rechte aflijning tegenaan de Gavervijver is duidelijk geen natuurlijk gegeven, daarvoor is ze veel te rechtlijnig. Tegenaan de Ganzendam is de omwalling duidelijk de aflijning van het hoogteverschil.

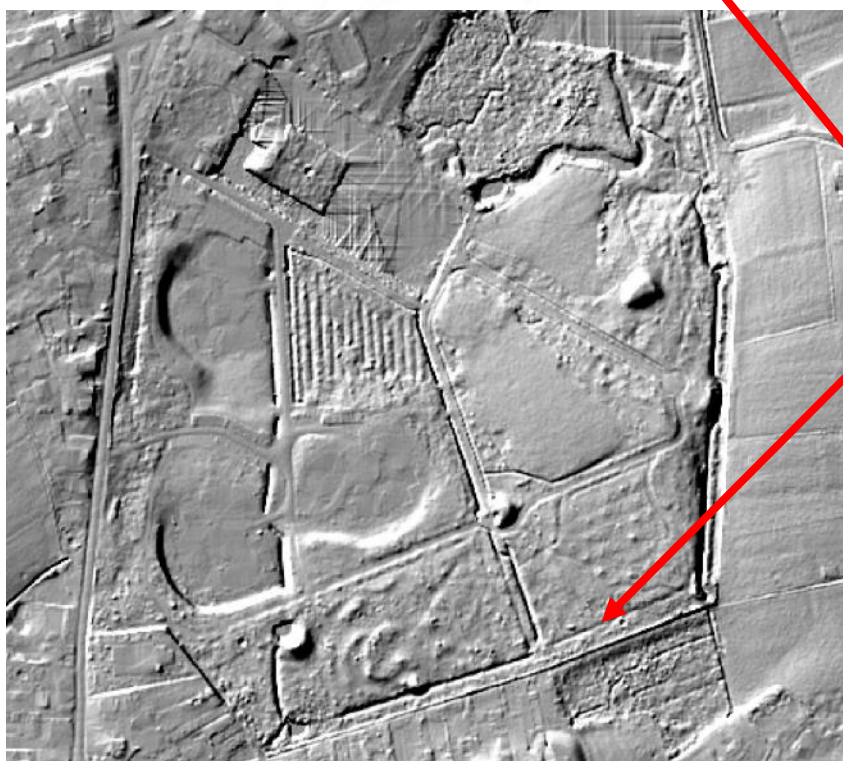
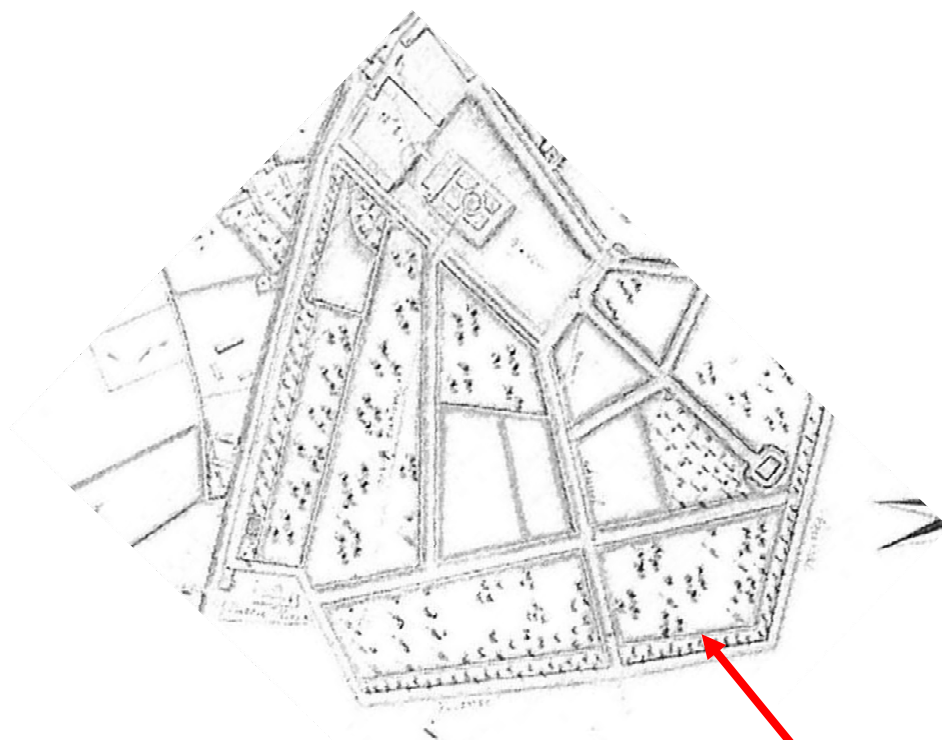
hoogteverschil naast Gavervijver en
langsheen Ganzendam

Een reeks kunstmatige heuveltjes op het domein springen ook direct in het oog: de eerste aan de vijver nabij de meest zuidwestelijke bron, de heuvel van het chinees paviljoen, een heuvel in het oosten tegenaan de omwalling en een kunstmatige heuvel achter de ezelweide. In de Gavervijver is het eilandje op dit hoogtebeeld duidelijk zichtbaar daar waar dit ter plekke nauwelijks nog te ontwaren is. Het is duidelijk dat er op dit eilandje een cirkelvormige structuur aanwezig was.

Kunstmatige heuveltjes op het domein

Tegenaan het meest zuidelijke deel van de omwalling is zichtbaar dat er verschillende lagen geometrische structuren aanwezig geweest zijn op het domein, zichtbaarheid van de gelaagde geschiedenis van het park.

Resten van lijnstructuren
langsheen de omwalling komen
overeen met historische kaarten

3.2 BESCHRIJVING VAN DE VERSCHILLENDE ELEMENTEN ⁽¹⁾

3.2.1 Het kasteel met zijn toegangspein

Toegangspoort en statieplein

Vanaf de straat is het kasteel toegankelijk via de imposante rondboogpoort, uitgewerkt in een statige neo-barok. De geprofileerde rondboog wordt bekroond door een grote arduinen bol. Onder de arduinen bol bevindt zich een wapenschild. De muur is verlevendigd met geprofileerde waterlijsten, pilasters en kaderwerk. Naast het poortgeheel loopt ze aan beide zijden door tot tegen de bijgebouwen.

Aan weerszijden van de rondboog zitten twee kleine rondbogige toegangspoortjes, bekroond door balustrades, doorbroken door de toppen van de pilasters waarop leeuwenkopjes en siervazen zijn aangebracht. Het geheel van de poortformatie bestaat uit een combinatie van baksteen die werd bepleisterd en voorzien van een geelgrijze kleur, massieve stukken kalkzandsteen en een arduinen plint. Aan de binnenzijde is het pleisterwerk geschilderd. Onder de bekronende bol bevindt zich een wapenschild. Op de zijkanten aan de voet van de bogen zijn vazen geplaatst met in het fries eronder leeuwenkoppen. Het houtwerk is groen geschilderd. De twee opengaande delen van de poort en het vast bovenstuk zijn verlevendigd met houten lijstwerk.

Vanaf de poort komt men op een cirkelvormig statieplein.

Zicht op de toegangspoort

Het poortgeheel is in slechte staat. Grote delen van het metselwerk en de constructie zijn in meer of mindere mate verzakt. Het houtwerk is in zeer slechte staat. Het bovenpaneel van de poort is compleet aan het verzakken en kan zelfs als gevaarlijk instabiel bestempeld worden. Grote stukken van de arduinen plint zijn losgekomen. Gelukkig is een groot deel van het steenhouwwerk nog ter plekke gestockeerd zodat een volledige reconstructie mogelijk moet blijven. Elementen die bewaard zijn delen van de balustrade, beeldensokkels en ook recentere kapitelen en ornamenten in blauwe hardsteen.

Restanten van natuursteen ornamenten gestockeerd aan de binnenzijde van de poort

Restanten van natuursteen ornamenten gestockeerd aan de binnenzijde van de poort

Restanten van natuursteen ornamenten gestockeerd aan de binnenzijde van de poort

Het statieplein bestaat op vandaag uit een cirkelvormige rondgang in siergrind afgeboord met een kantstrook in Cor-ten staal. Voor de kasteelvijver staat een liguster haag.

Het kasteel wordt bereikt over een stenen boogbrug met een overspanning in twee segmentbogen. De brug is voorzien van balusterborstwering en siervazen.

Een deel van het metselwerk van de brug en de aanliggende kaaimuren van de kasteelvijver is reeds gerenoveerd zij het met sterke kleurverschillen tussen oud en nieuw metselwerk en gebruik van cementmortel. De arduinen balustrade, waarvan een groot deel van de ornamenten in feite uit cement bestaan, is in goede toestand. De bestrating van de boogbrug is afgewerkt met baksteen klinkers.

Kasteel

Het kasteel op het domein is een waterkasteel met 18de-eeuwse kern, aangepast midden 19de eeuw, staand te midden van een grote vijver met gemetste kaaimuren, deel uitmakend van de strakke 18de-eeuwse tuinaanleg.

Het huidige kasteel bestaat uit drie duidelijk te onderscheiden en verschillend te dateren delen: de vierkante, hoogoplopende bakstenen toren achteraan, vermoedelijk de oude traptoren van het vroegere goed waarvan de geschreven bronnen opklimmen tot de 16de eeuw; de bepleisterde en thans grotendeels begroeide rechtervleugel met 18de-eeuwse kern en aanpassingen uit het midden van de 19de eeuw en het links aangebouwde paviljoen in een eclectisch, neogotisch geïnspireerde stijl uit de tweede helft van de 19de eeuw.

Het hoofdgebouw heeft een voorgevel van zeven traveeën en drie bouwlagen onder een leien schilddak waarvan de nok evenwijdig loopt met de straat. In zijn huidige vorm dateert dit onderdeel uit het derde kwart van de 19de eeuw. De bepleisterde en beschilderde, thans haast volledig begroeide lijstgevel wordt gemarkeerd door het markant middenrisaliet van drie traveeën onder een driehoekig fronton. De onderbouw (rechtstreeks in het water) van kalkzandsteen wijst op de oude kern. Verder is er een bepleisterde plint en zijn er imitatiebanden tot het horizontaliserend kordon van de bovenvensters. Verticale accenten worden gevormd door geblokte pilasters op de hoeken en ter aflijning van het risaliet. De rechthoekige benedenvensters en licht getoogde bovenvensters zijn voorzien van rolluikkasten en zonneblinden en hebben bewaard 19de-eeuws houtwerk. Het aflijnend hoofdgestel en driehoekig fronton met wapenschild maken de voorgevel gevel af. De achtergevel is volledig begroeid en heeft een vijfhoekig uitgebouwde erker over twee verdiepingen en een ingebouwde vierkante toren in de rechtertravee. De vijf geledingen hoge bakstenen toren is voorzien van spitsboogdoorbrekingen en een oculus gevat in een ondiepe spitsboognis, onder een leien peerspitsbekroning.

De linkervleugel van het kasteel, met de zogenaamde grote zaal, dateert eveneens uit het derde kwart van de 19de eeuw en werd toegevoegd aan het eerder verbouwde rechtergedeelte uit de 18de eeuw. De uitgewerkte voor- en linkerzijgevel zijn rechtstreeks in het water gebouwd. Ze hebben een vermoedelijk gecementeerd parement met rijke eclectische en neogotisch geïnspireerde decoratie. Het betreft een paviljoen met drie en één traveeën en één hoge bouwlaag boven een souterrain, onder een leien mansardedak met hanenkam en dakvensters. De lagere, terugwijkende travee vormt de verbinding met het oudere gedeelte rechts. De gevels zijn sterk horizontaal geaccentueerd door de talrijke geprofileerde lijsten en uitgewerkte friezen onder de overstekende houten kroonlijst op klossen. Het verticaal accent wordt eveneens verkregen door de geprofileerde pilasters die nog uitsteken boven de kroonlijst en bekroond worden met cilindrische pinakels. Het paviljoen heeft hoge rondboogvensters en geprofileerde omlijsting, onder druiplijst met bekronende kantelenrij, met balusterborstwering in de voorgevel. Op het souterrain is het voorzien van getoogde getraliede vensters. In de overgangstravee zit het trappenhuis, verlicht door een gekoppeld rondboogvenster met gecanneleerd Korinthisch deelzuiltje gevat in een rechthoekige geprofileerde omlijsting. De achtergevel van de linkervleugel is verbouwd.

In het interieur bleef het rijkelijk uitgewerkt stucplafond en het trappenhuis in neo-Lodewijk XIV-stijl bewaard. Achter het kasteel, dat de volledige westzijde van het eiland beslaat, strekt zich een rechthoekige tuin uit met grasperk en centraal vijvertje, vroeger met hoogspuitende fontein.

Neo-barokke vleugel

Het kasteel is momenteel grotendeels gerenoveerd onder beheer van de familie Van Den Berghe. Het hoofdvolume van het kasteel is terug in perfecte staat. Achteraan werd een modern glazen volume toegevoegd dat uitzicht biedt over de kasteelvijver.

Het grasveld achter het kasteel is afgeboord met een kantstrook uit Cor-ten staal. Het metselwerk van de kaaimuur van dit plein is echter in zeer slechte staat.

Gezien het kasteel geen deel uit maakt van het beheersplan is het interieur hier verder niet beschreven.

Kasteelvijver met aanliggende fonteinen en kaaimuren

Toestand van de vijver en kasteel voor de restauratiewerkzaamheden, het wateroppervlak is hier nog grotendeels vrij van beplanting

De kasteelvijver is gevat in een onregelmatige trapeziumvorm. De buitenoevers zijn volledig opgemetseld in baksteen. In het midden van de spiegelvijver zat een fontein. Een trap leidt vanaf de achtertuin van het kasteel naar het water toe. Het waterpeil van de vijver kon geregeld worden via een overloop met regelbare sluis die het water via een beekje naar de Gavervijver loodst. Deze infrastructuur is op vandaag niet meer operationeel, het waterpeil van de vijver wordt enigszins bijgesteld met een overloopbuis achteraan de vijver die het toestromende water in by-pass doet overlopen. De omtrek van de vijver is momenteel afgezet met groen geplastificeerd draadhekwerk dat weinig eer aandoet aan het landschappelijke karakter (maar wel een noodzaak is i.f.v. de veiligheid van de bewoners van het OC).

De gemetselde muren rondom de spiegelvijver zijn in staat van verval. De oeverbeplanting overwoekert de randen van de vijver en ontnemt vanuit verschillende standpunten het zicht op het kasteel. Het wateroppervlak is ook al voor meer dan 70% dichtgeslibd door woekerende waterbeplanting.

De bodem van de vijver zou ook verhard zijn, dit is op vandaag niet met zekerheid vast te stellen door de verregaande verslibbing van de bodem van de vijver. De verslibbing is op vandaag zo erg dat de bodem op verschillende plaatsen nog maar 30 a 40 cm diep ligt.

De waterhuishouding van de vijver op zich lijkt nog vrij goed te werken. De voeding vanuit de bronnen werkt nog steeds, het water blijft op niveau, de overlopen richting de Gavervijver aan de rotsparij en meer in het midden aan de linker Platanendreef zijn op vandaag ook nog steeds operationeel. Het debiet is echter niet van die aard dat de serpentine naar de Gavervijver nog een mooie aanblik biedt.

Oostelijke fontein in huidige toestand

beeld, leeuw of sfinx geflankeerd door twee gehelmde ruiters – historische foto – datum onbekend

Rond de vijver bevonden zich twee fonteinen: achteraan een fontein opgebouwd uit een grote vaas op een sokkel, rechts opzij tegenover de dreef richting het chinees paviljoen een fontein opgebouwd uit een beeltenis van een leeuw of sfinx,

geflankeerd door twee gehelmde ruiters. In 2005 was dit beeld al grotendeels verdwenen maar waren er nog loden buizen aanwezig die er op duiden dat deze beeltenis als fontein functioneerde.

Oostelijke fontein in huidige toestand

De oostelijke fontein bestaat uit een rond bassin, een cilindrische sokkel met rotsimitaties en een vaasbekroning. De fontein is algemeen gezien in slechte staat, arduinen platen rond de sokkel zijn losgekomen, het geel is aan het verweren en sterk overwoekerd met beplanting die ook al de sokkel begint aan te tasten met zijn wortelgroei.

Waterpoort

Tussen het neerhof en de kasteelvijver is een waterpoort aanwezig met een hellend vlak dat in de kasteelvijver uitkomt. De waterpoort is opgetrokken uit geel-wit baksteenmetselwerk met zwarte sierelementen erin verwerkt. Dit metselwerk is verder doorgetrokken in de kaaimuur van de vijver aan weerszijden van de poort. De bovenzijde van de omwalling en de waterpoort is afgedekt met arduinen tabletten.

Tussen de waterpoort en de platanenlaan is een deel van de muur opnieuw opgebouwd geweest. Vroeger was hier een segmentboogvormige overkraging aanwezig.

De waterpoort is in staat van verval, ze staat geschoord om omvallen te vermijden. Een aanzienlijk deel van de zwarte sierelementen in het metselwerk zijn eruit gevallen. Een groot deel van deze stenen liggen nog gestockeerd op het domein.

Waterpoort: huidige toestand

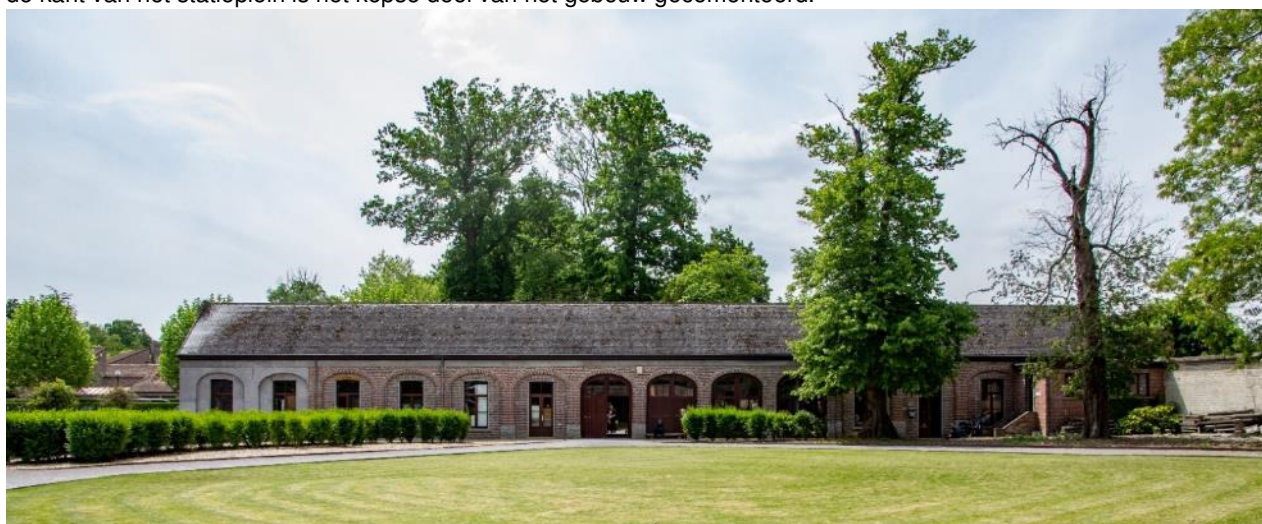
Koetshuis

Het koetshuis, een langwerpig bouwvolume aan de zuidzijde herbergde de voormalige privégebouwen van de graaf. Het koetshuis was voorzien van korfbogige poorten. Een stuk van het koetshuis, aanleunend aan de straatzijde, werd vermoedelijk verbouwd in 1966 en uitgebreid tot verblijfplaats van de gouvernante. Tussen de gevelopeningen die uitgeven op het statieplein stond telkens een hoge piëdstal, waarop een buste stond.

Zicht op het koetshuis in huidige toestand

De gebouwen zijn nu ingericht als een werkplaats voor mensen met een beperking. Van het oorspronkelijke interieur is niets bewaard gebleven. Het algemeen volume van de gebouwen is behouden maar verder zijn er nog weinig erfgoedwaarden in stand gehouden. Dakconstructie, schrijnwerk en algemene afwerking doen nog weinig denken aan het originele gebouw. Het dak is op vandaag afgedekt met leien, het schrijnwerk is in hout (meranti) met één kruishout per raam. Het nu zichtbare parament is voor het oorspronkelijke volume geplaatst (spouwmuren). De boogvormige doorsteek vanuit het statieplein is wellicht een historisch gegeven. Het hele uitzicht van het gebouw is een namaak van het oorspronkelijke volume, behoudens het algemene volume zijn er geen erfgoedelementen behouden gebleven. Aan de kant van het statieplein is het kopse deel van het gebouw gecementeerd.

Zicht op koetshuis kant statieplein

3.2.2 Het neerhof

Het neerhof is een boerderijgeheel in U-vorm die vooraan aan het kruispunt tussen de Leenstraat en de Gentstraat paalt, achteraan op de kasteelvijver via de waterpoort en opzij rechts aan het kasteelplein.

Op de binnenkoer staan een aantal fruitbomen, deze zitten op heden aan het einde van hun levensduur. De groenperken zijn afgezoomd met houten balken. De verhardingen op de binnenkoer bestaan uit een mengeling van kasseien en dolomiet.

Duiventoren

Op het neerhof staat een vrijstaande duiventoren, met aan de voet een gemetselde mestvaalt. De duiventoren bezit een vierkant grondvlak en is opgebouwd in drie bouwlagen. Onderaan was plaats voor opslag, de eerste verdieping diende als graanzoldertje, de tweede verdieping was ingericht als duivenverblijf. Een houten kroonlijst op klossen ondersteunt het tentdak. De toren wordt afgesloten door een leien tentdak met vier dakkapellen bekroond met zinken pironen. De toren zou volgens de 'staat van mutaties' dateren uit 1835.

Er zijn zes rijen van tien vlieggaten aanwezig in de oost-, west-, en zuidgevel maar slechts twintig in de noordgevel. Afgaande op de oude zwart-wit foto's en het huidige uitzicht zou het kunnen dat de onderste geleding gekaleid was.

Zicht op de duiventoren in 1975

De toren werd in de jaren negentig gerestaureerd samen met de werken aan het neerhof waardoor ze in relatief goede staat is. Het originele uitzicht werd meer behouden dan het geval was voor het Neerhof. Metselwerk en dakbedekking kunnen in de huidige staat de tand des tijds nog voor een paar decennia doorstaan. Hetzelfde kan echter niet gezegd worden voor het houtwerk en het schilderwerk waaraan onderhoud zich opdringt. Schilderwerk begint stilaan af te bladeren.

De houten uitvliegplatformen beginnen af te takelen, verschillende zijn al zichtbaar beschadigd en delen ontbreken. Recent is ook een luik ingevallen.

De boerderijgebouwen

Zicht op het neerhof anno 1975

De gebouwen vormen een boerderijcomplex in U-vorm, van het halfopen-type, open richting de waterpoort en kasteelvijver.

De bakstenen gebouwen dateren uit het derde kwart van de 18de eeuw, in 1775 wordt immers melding gemaakt van een nieuwe hoeve. Wellicht is bij de bouw van de nieuwe gebouwen gebruik gemaakt van een hoeveelheid recuperatiemateriaal van de vroegere gebouwen, getuige waarvan de verschillende steenformaten en sterk wisselende kwaliteit van de bakstenen (vooral in de noordelijke vleugel). Het neerhof bestond rondom uit een bouwlaag onder een leien zadeldak waarop boven het pachtershuis een houten klokkenstoeltje troonde. Het neerhof stond in verbinding met het statieplein door een korfboogvormige doorrit die de orangerie scheidde van het pachtershuis. De noordvleugel en straatzijde bestonden uit schuren en paarden- varkensstallen. De zuidvleugel bevatte de orangerie en de pachterswoning.

Het pachtershuis telt negen traveeën. De ramen waren voorzien van houten kruishouten met kleinhouten roedenverdeling, waaraan halve luiken hingen in rode en gele kleuren geschilderd. De poorten, luiken en deuren gaven een veel meer kleurrijk beeld aan het neerhof dan op vandaag het geval is. Op beelden van het originele uitzicht is ook zichtbaar dat de gevel van de boerderij gekaleid was. De poorten en deuren waren veelkleurig geschilderd in een visgraat- of verticaal motief. Boven de inkomdeur van de boerderij was een dakje aangebracht ondersteund door kleurig geschilderde klossen. Ook de luiken aan de ramen waren duidelijk geschilderd in kleuren. De daken waren met leien bekleed aan de kant van het statieplein en met pannen aan de kant van het neerhof. Van het interieur op dit moment is niets gekend.

Origineel uitzicht van het neerhof voor de reconstructie van de jaren tachtig.

Zicht op het neerhof in huidige toestand

In de periode 1986 – 1990 ondergingen de gebouwen een grondige renovatie waarbij ze heringericht werden als administratief centrum en keuken voor de instelling OC Ebergiste. Veel erfgoedwaarden zijn hierbij verloren gegaan. Net zoals voor het koetshuis doen de strakke dakconstructie en het nieuwe schrijnwerk weinig eer aan de oorspronkelijke geest en functie van de gebouwen. Het karakter van de binnenhof is nog enigszins bewaard gebleven, op de gevels zijn veel sporen terug te vinden van oudere indeling (poort- en raamopeningen) die herinneren aan de situatie die er ooit geweest is. Vooral het sombere bruin van het schrijnwerk doet het oorspronkelijke uitzicht weinig eer aan. De afdaken boven de deuren werden gerecupereerd, de dakkapellen en de klokkenruiter werden gekopieerd, maar zonder veel aandacht voor detail.

Het interieur is op vandaag volledig nieuw, er is een nieuwe lokaalindeling aangebracht met een kantoorinrichting. Bij de renovatie en het ombouwen van het neerhof bleven enkel de buitenmuren staan. De oorspronkelijke raam- en poortopeningen werden grotendeels behouden, het schrijnwerk in de openingen is duidelijk nieuw.

In tegenstelling tot het koetshuis werd er geen paramentsteen voorgeplaatst waardoor het historische geveluitzicht met alle sporen van nog oudere verbouwingen wel behouden is gebleven. Aan de buitenkant van het Neerhof richting de boerderij werd duidelijk zichtbaar een laag volume bijgebouwd. Dit volume is met spouwmuur gebouwd. Alle lintelen en raamopeningen zijn recht uitgevoerd.

Bijgebouwd keukengebouw

Op het binnenplein staat een waterpomp die nog een origineel historisch element is. Van het oorspronkelijk aantal fruitbomen op het neerhof blijven er nu nog maar twee over.

Oorspronkelijk was de verharding uit kasseien op het binnenplein volledig uitgevoerd in kasseien, op vandaag is dit een combinatie van dolomiet halfverharding met paden in plavuizen en kasseien. De gras- en plantperken zijn nu afgeboord met houten balken. Langsheen de duiventoren is een petanque-veld in dolomiet aangelegd.

3.2.3 Het park met zijn folies en de waterhuishouding

Siergrot

Direct naast de spiegelvijver bevond zich een imitatie-rotspartij bekroond met een platform van waarop men uitzicht had op de spiegelvijver en het kasteel.

Het geheel bestond uit een koepelvormige constructie uit baksteen die bepleisterd en uitgewerkt is tot een natuursteenimitatie. Achteraan zitten wilgen vergroeid in de constructie. De constructie staat bovenop één van de overlopen van de kasteelvijver.

Het cirkelvormige muurtje bovenop de rotspartij is uit baksteen zichtmetselwerk afgedekt met dekstenen uit blauwe hardsteen. Er lag een vloer in het platform. Het is op vandaag moeilijk om uit te maken langs welke kant de toegang tot het platform zich bevond. Er zijn nog restanten zichtbaar van een stenen balustrade die het platform omzoomde en arduinen zuilen.

Dit geheel is op vandaag gedeeltelijk ingestort en afgezet met werfhekkens uit veiligheidsoverwegingen gezien er duidelijk nog instortgevaar is aan de resterende constructie. Vnl. de wilgenbomen hebben doorheen de jaren de constructie uit elkaar geduwd in combinatie met erosie van de heuvel waar het geheel staat.

Zicht op de half ingestorte constructie

De overloop vanuit de kasteelvijver is op vandaag nog deels functioneel. Deze overloop komt uit in een vijver achter de siergrot van waaruit één van de twee takken van de serpentinegracht vertrekt.

Grotaltaar

Het grotaltaar bestaat uit een altaarbasis op een heuveltje, oorspronkelijk opgebouwd uit een natuurstenen basis met daarbovenop een bakstenen constructie bekleed met (gekleide?) imitatie natuursteen in dezelfde stijl als het brugje, de siergrot en de kluizenaarswoning. De nis aan de voorzijde van het altaar was geflankeerd door twee getorste toscanse zuilen en was binnenin gepleisterd. Uit de bak aan de onderkant van de sokkel stroomde water, het geheel stond bovenop een beekje dat naar de Gavervijver stroomde. Het uitstromende water kwam via een overloopbak in een kleine vijver terecht aan de voorzijde.

Oude afbeelding van de nis met getorste zuiltjes, vermoedelijk jaren '60

Het geheel is vandaag sterk vervallen, het vijvertje was ommuurd maar deze ommuring is nagenoeg volledig verdwenen. De getorste zuilen zijn volledig ingevallen, ter plekke is nog één verweerd deel terug te vinden. De sokkel is volledig uit elkaar gevallen. Het geheel is compleet verzakt en staat op de rand van totale instorting.

Ijskelder en Chinees Paviljoen

In het zuidoostelijk deel van het park, op het kruispunt van twee dreven staat het chinees paviljoen bovenop de ijskelder die in een kunstmatige heuvel is verwerkt. Het chinees paviljoen dateert vermoedelijk van in de jaren 1700. Het paviljoen is gebouwd boven een ijskelder. Het gaat om een ijskelder met gemetste bakstenen koepel, rondboogingang die toegang geeft tot een gang die uitkomt in een grotere koepelvormige ruimte waar het ijs werd bewaard. ijskelder en paviljoen staan eigenlijk onafhankelijk van elkaar.

Toegang tot de ijskelder

Chinees Paviljoen

Het paviljoentje toont een mengeling van Griekse en zogenaamde Chinese stijlen. Het staat op een vierkant grondvlak

met afgeschuinde hoeken. Voor deze afschuiningen zijn marmereen halfzuilen met Korinthische kapitelen geplaatst die het dak steunen. Het zwenkende tentdakje droeg vroeger belletjes uit sterren en halve maan. Op het dak stond een belvédère met een windwijzer. De bepleisterde muren waren getooid met een geschilderde plint in natuursteenimitatie.

Oosterse figuren

De rechte muurvlakken of penanten dragen Oosterse figuren, de schuine muurvlakken bezaten een repetitief gestileerd bloemenmotief. Onder de houten kroonlijst met klossen en tandlijst zat een geschilderde fries ondersteund door een geprofileerde lijst in stuc.

De binnenzijde van het paviljoen was bespannen met stoffering en er was een geschilderde hemel (lichtblauw) aanwezig met sjabloneerwerk. (zwaluwmotieven). Kleuronderzoek zou aangetoond hebben dat de ramen in het rood geschilderd waren aan de buitenzijde, het schrijnwerk aan de binnenzijde zou in een lichtgele kleur kunnen geweest zijn.

De beste bron om de originele toestand van het paviljoen terug in kaart te brengen is een afbeelding van een aquarelle van de Gravin d'Ansembourg, jammer genoeg in zwart-wit.

Acquarelle van Gravin d'Ansembourg dat het oude uitzicht van de kapel weergeeft ca. 1940

Het gebouw telt twee ramen en twee vensterdeuren. Aan de westzijde zat een smeedijzeren balustrade die nu verdwenen is. In de sokkel is een fontein ingewerkt die nu droog staat. De fontein, met spuitmond werd gevoed vanuit een van de drie bronnen. Vermoedelijk moet het echter mogelijk zijn de fontein terug te laten werken als de voeding vanuit de bron verderop terug in ere hersteld wordt.

Op vandaag is het paviljoen in slechte staat. Het interieur is totaal verloren gegaan. De originele dakbedekking is verdwenen waardoor het binnen regent en alle houtwerk aan het rotten is. In alle holtes maken vogels nesten. Het schrijnwerk en glas is grotendeels verloren gegaan. De fundering begint uit te spoelen door bodemerrosie en het gebrek aan licht op de bosbodem. Het belvédère is volledig verdwenen. De fresco's op de buitenzijde zijn aan het verweren ondanks dat er eind de jaren negentig fixatiewerkzaamheden werden uitgevoerd. Dit voornamelijk omdat het pleisterwerk begint te verweren vanwege het gebrek aan bescherming tegen slagregen. Het feit dat er zo goed als geen direct zonlicht meer aan het paviljoen geraakt verbeterd de situatie er ook niet op. Het gebouwtje kan zo goed als nooit uitdrogen.

Kroonlijst Chinees Paviljoen

In de sokkel van het paviljoen zit een fontein met een hoofd waaruit water spuwde in een arduinen bak. De bovenzijde van dit geheel is afgedekt met een arduinen lijstwerk. Dit geheel is nog in vrij goede toestand. Gezien er onvoldoende waterniveau aanwezig is in de toevoerbeek komt er geen water meer uit. De sokkel van het paviljoen bestaat verder uit een combinatie van baksteenmetselwerk, imitatie natuursteen en natuursteen (arduin).

Waterspuwer in sokkel Chinees Paviljoen

Afgaande op de acquarel stonden twee taxussen vooraan het aan weerszijden van het paviljoen en twee grotere bomen flankeerden het paviljoen op de heuvel. Van de twee taxussen is er op vandaag nog één aanwezig aan de linkerkant. De twee flankerende bomen hebben zich voortgeplant waardoor de hele heuvel overwoekerd is geraakt met opschietende bomen.

Vooraanzicht huidige toestand Chinees Paviljoen

Er is geen spoor meer te bekennen van een toegangspad of -trap naar het paviljoen. Er zijn geen concrete gegevens bekend langs waar de toegang tot het paviljoen zou gelegen hebben. De boog vooraan de ijskelder is gedeeltelijk

verdwenen, de stabiliteit van het gewelf van de ijskelder dient verder onderzocht te worden. De binnenzijde van de kelder is niet vrij toegankelijk gezien in gebruik als rustplaats voor vleermuizen. Het metselwerk van het zichtbare deel van het gewelf is gedeeltelijk ingestort.

Toegang tot de ijskelder onder het Chinees Paviljoen

Nis in de oostelijke hoek van de omwalling

Op de meest oostelijke hoek van de omwalling bevond zich een soort van nis in blauwe hardsteen geflankeerd door twee kolommen die momenteel volledig ingestort zijn samen met de muur. De brokstukken liggen nog ter plekke en zouden eventueel op basis van oude foto's zoals hieronder (gedeeltelijk) gereconstrueerd kunnen worden.

Oude foto van de nis in blauwe hardsteen – vermoedelijk jaren '60 of '70

De foto's hieronder tonen de huidige toestand van deze constructie.

Parkaanleg, beplanting en bosbestand

De parkaanleg kan grotendeels opgedeeld worden in twee “sferen” Enerzijds is er een geometrisch, eerder klassiek deel met rechte dreven, aslijnen en zichtlijnen. Anderzijds is er een eerder landschappelijk deel volgens de romantische geest in het noordoostelijk deel van het park. Het mee romantische deel van het park wordt doorkruist door verschillende lanen die elk benoemd zijn naar de bomen die de lanen afzoomen: platanen, beuken, eiken en lindes.

De vier hoofdlanen op het domein zijn benoemd naar de bomen die ze afzomen: Lindendreef, Platanendreef, Eikendreef, Beukendreef. Deze vier lanen zijn als bospad aangelegd soms (gedeeltelijk) in halfverharding met dolomiet of kalksteenslag.

Een aantal van de toegangswegen naar de paviljoenen zijn in roze-rode betonklinkers uitgevoerd.

Op vandaag is het landschappelijke deel van het park in het noordoosten zo goed als volledig verloren gegaan. Van een padstructuur is er hoegenaamd niets meer terug te vinden. Alles wordt overwoekerd met bramen en netels. Omgevallen bomen vormen obstructies in de beken.

In het klassieke deel van het park is de originele lanenstructuur nog vrij goed bewaard maar de zichtlijnen worden ook vaak geblokkeerd door de huidige bomen- en plantengroei. Waar eindpunten zichtbaar zouden moeten zijn op de kruispunten van de lanen zijn er nu alleen nog maar donkere tunnels aanwezig doordat de boomkruinen volledig dichtgegroeid zijn. Belangrijke voorbeelden van deze problematiek zijn de zichten op de kerk, het kasteel en het Chinees paviljoen die totaal verloren zijn gegaan.

De lanen bestaan uit een mix van halfverharding in split of dolomiet en bospad (meestal omdat de halfverharding afgedekt is geraakt met gevallen bladeren).

Tegenover het kasteel bevindt zich een grasveld. Vanop dit grasveld heeft men een vergezicht op de kasteelvijver en het kasteel.

In het verlengde van de Platanendreef is een grasweide aanwezig waar twee ezels grazen, hier is een stalletje gebouwd om beschutting te bieden aan de dieren.

Doorheen het park zijn verschillende kunstwerken opgenomen die geïntegreerd zijn met de aanleg en de begroeiing.

De lanen zelf zijn grotendeels aangelegd in halfverharding en klinkerverhardingen. Langsheen de lanen zijn op sommige plaatsen nog arduinen zitbanken (of de resten ervan) terug te vinden.

Op basis van oude kadasterplannen kan er opgemaakt worden dat langsheen het oudste deel van de omwalling (Leenstraat voorbij de kerk tot +/- halverwege de oostelijke kant) een laan aanwezig was tegenaan de omwalling, deze laan is bijna volledig verloren gegaan door woekerende beplanting. Deze beplanting (oa.. klimop, maretak en bramen) woekert zo erg dat ze over de omwalling heen groeit en daardoor tevens de omwalling ontoegankelijk maakt voor onderhoud en herstelling.

Een belangrijk deel van het bomenbestand in het noordoostelijk deel van het park wordt overwoekerd met beplanting (vnl. maretak en klimop). Dit fenomeen is vooral vast te stellen langsheen de rand van het park. Ten dele brengt dit met zich mee dat bomen te leiden hebben onder schimmels op de schors doordat het licht weggenomen wordt en grotere windvang met risico op omwaaien. Vooral dit laatste effect is cumulatief: door het omwaaien van de eerste bomen zijn de volgende bomen nog meer onderhevig aan windvang terwijl ze hier niet op afgestemd zijn in hun groei. Dit heeft in het laatste decennium ertoe geleid dat al verschillende hoogstammen omgewaaid zijn met schade aan de omwalling tot gevolg.

In het bos bevinden zich een aantal markante rododendron massieven. Deze exoten werden in de 18de en 19de eeuwse parken vaak aangeplant.

Het bosbestand in het park maakt deel uit van het Uitgebreid Bosbeheerplan "Makegemse Bossen met Omgeving". Voor een meer uitgebreide toelichting inzake het bosbestand op het domein verwijzen we naar dit bosbeheerplan.

Het bosbestand op het domein bestaat voor een zeer groot deel uit een inheems boombestand: hoogstammige eiken en beuken, linden en platanen. Daarnaast is er een belangrijk bestand aan laagstammige elzen en essen.

Er is op het domein tegenaan de Gentstraat eveneens een massief met Japans Duizendblad ontstaan, vermoedelijk doordat besmette grond of een potplant is gedumpt geweest.

Recent werden er inspanningen verricht om de zone langsheen de omwalling vrij te zetten van woekerende begroeiing, vnl. in de richting van de Gavervijver. De toegang tot de boogbrug en het grotaltaar zijn op vandaag reeds terug vrijgezet.

Verschillende zones binnen het park zijn afgezet met ruitvormige geplastificeerde draadafsluitingen die weinig flaterend ogen en storend zijn binnen een natuurlijke omgeving. Vooral op locaties met waterhuishouding vervult deze afsluiting een veiligheidsaspect (verhinderen dat de bewoners van het OC toegang krijgen tot de waterpartijen).

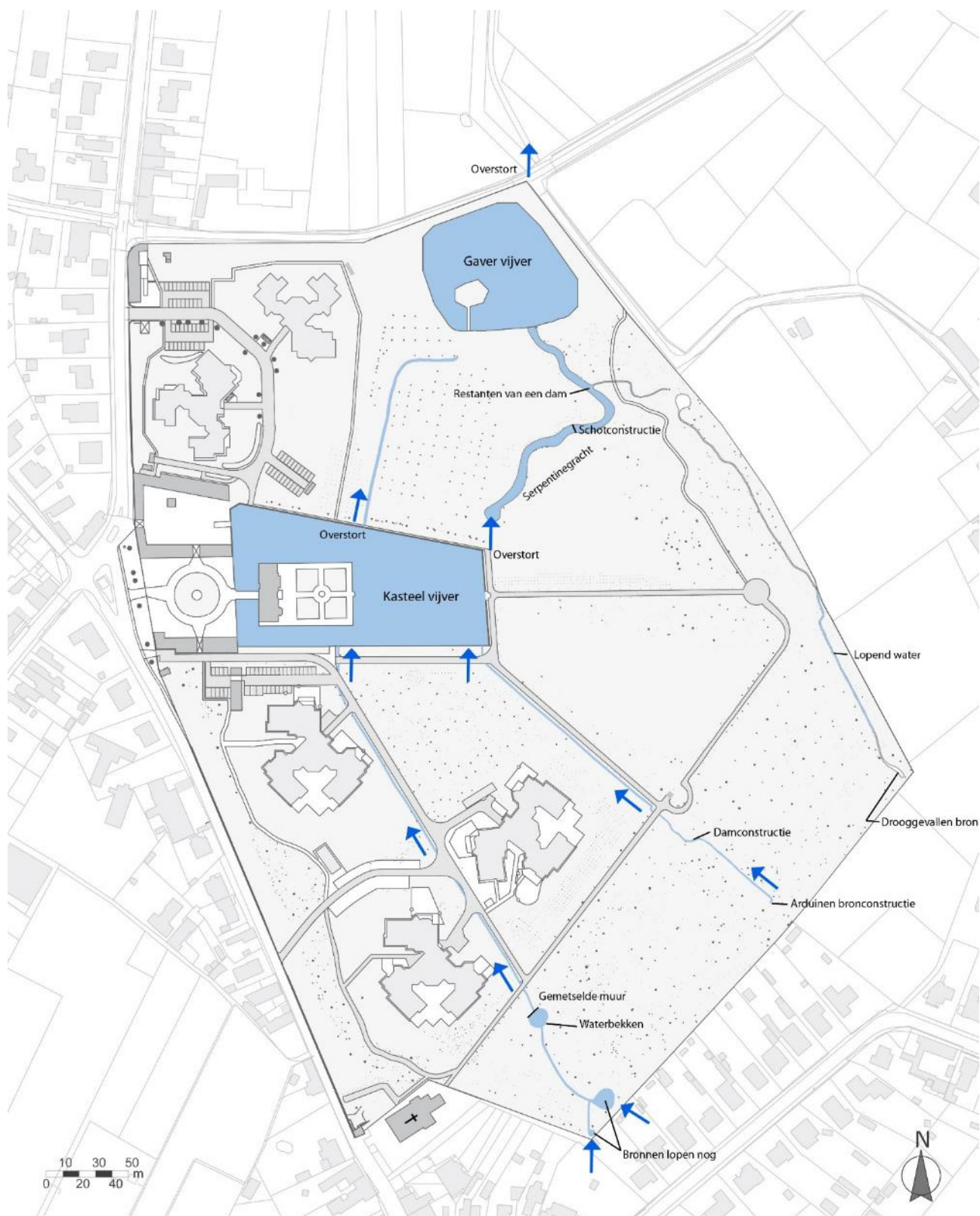
In bijlage aan dit beheersplan is een plan opgenomen met het bosbestand zoals dit opgenomen werd in 2003.

Het pad aan de linkerzijde van de kasteelvijver is afgeboord met platanen die boogvormig over het pad en de vijver zijn gegroeid, tussen de platanen bevinden zich eveneens een aantal markante haagbeuken omwille van hun grootte en ouderdom.

Dreef met platanen

Waterhuishouding

Weergave van alle elementen van de waterhuishouding op het domein, huidige toestand

De waterhuishouding van het park beslaat een substantieel deel van de oppervlakte ervan. Het volledige domein ligt afhellend van zuid naar noord waardoor het water altijd vrij doorheen het domein is blijven lopen ondanks dat er weinig onderhoud is geweest aan de waterhuishouding. Op vandaag zijn er nog twee bronnen operationeel op het domein aan de zuidzijde, een derde bron op de hoek waar de kerkwegel afslaat van het traject van de omwalling is op vandaag gedeeltelijk drooggevalen, verderop in de gracht die eruit ontspringt staat wel nog water wat er op duidt dat de bron ondergronds nog loopt. De oorzaak hiervan dient extern aan het park gezocht te worden daar de gracht ook daar droog staat. Vermoedelijk is de bebouwing buiten het domein hier schatplichtig aan.

De bronnen in het zuiden van het domein voeden ooit de volledige waterhuishouding van het domein. Vanuit het zuiden liepen er twee bronnen naar de kasteelvijver. De eerste bron liep via een spaarbekken rechtstreeks naar de kasteelvijver. Een tweede bron kon via een onderbuizing de fontein in de sokkel van het chinees paviljoen voeden.

Spaarbekken met metselwerk muur

Op de gracht van deze bron zijn restanten van een schotconstructie aanwezig wat er op duidt dat het water in deze gracht enige tijd moest opgehouden worden om voldoende verval te creëren om de fontein in de sokkel van het chinees paviljoen te kunnen doen lopen. Een derde bron kwam van buiten het domein binnengelopen onder de omwalling door en voedde de gracht die doorheen het grotaltaar liep. Deze gracht is op vandaag volledig droog komen te staan. In de vijver achter het grotaltaar staat nog water. Van aan de kasteelvijver vertrekken twee serpentines, één rechtstreeks, één vanuit een overloopbekken achter het grotaltaar. In deze laatste gracht bevindt zich op vandaag nog een nagenoeg intacte schotconstructie evenals restanten van een stenen dammetje.

De grachten die de toevoer verzekeren van de bronnen tot aan de kasteelvijver zijn grotendeels dichtgeslibd. Het water in deze loopt op vandaag voornamelijk ondergronds tot aan de spiegelvijver. Het debiet dat uit de overloop van de Gavervijver wegstroomt is op zich een stuk groter dan het debiet dat erop toekomt.

De oorzaak hiervan dient wellicht gezocht in het feit dat de grond binnen het domein aan de zuidzijde een stuk lager ligt (0,5 tot 0,7 m) dan erbuiten terwijl dit aan de noordzijde net andersom is. Dit zorgt er vrijwel zeker voor dat de Gavervijver een natuurlijk drainerend effect heeft op de zuidzijde van het domein.

Dit niveauverschil duidt er op dat er doorheen de historie van het domein substantiële ingrepen zijn gebeurd op het reliëf van het terrein, waarschijnlijk met de bedoeling de waterhuishouding te geleiden om de fontein aan het chinees paviljoen en de kasteelvijver te voeden. Restanten van dammen en schotconstructies zijn nog aanwezig. Vrijwel zeker functioneerden deze om het waterniveau in het domein te regelen ten gunste van de spiegelvijver en de fontein aan het chinees paviljoen.

Bronconstructie uit arduin

Gavervijver

In het meest waterrijke deel van het domein, het noordoostelijke deel, bevindt zich een grote vijver. Op het hoogst gelegen gedeelte van het domein, in de zuidelijke hoek, ontsprongen drie bronnen. Deze bronnen bevoorraadden via een systeem van buizen en grachten de fontein en de spiegelvijver. Dit systeem lijkt zich relatief goed te handhaven ondanks een zeker gebrek aan onderhoud. (gebrek aan ruimen van de grachten) Wel duidelijk is dat het debiet van de bronnen niet meer toereikend is om stroomafwaarts de beek te vullen tot op een aanschouwelijk niveau. De aanwezigheid van verschillende schotconstructies doet echter vermoeden dat dit al een historisch gegeven was en dat er stroomopwaarts water moest opgehouden worden om occasioneel de volledige waterhuishouding in werking te stellen.

De Gavervijver, in de noordoostelijke hoek van het domein wordt via een regelbare sluis gevoed met het overtollige water uit de spiegelvijver. Deze sluis en een damconstructies lijken nog in bedrijf. De meanderende waterstroom is echter niet bepaald aantrekkelijk meer als parkelement door het te lage waterniveau.

Langs het meanderend beekje stroomde het water van de bronnen via de grot en een fontein aan de spiegelvijver doorheen het noordoostelijk deel van het park naar de Gavervijver.

Dit deel van het park is onherkenbaar geworden, de beekjes zijn dichtgeslibd, de oevers van de vijver zijn zo goed als volledig onbereikbaar geworden wegens dichtgegroeid met bramen en netels, wat ook een belemmering van de zichten met zich meebrengt.

Op het eiland in de Gavervijver zou een graftombe staan. Hiervan is op vandaag echter niets meer terug te vinden. Het schiereilandje is wellicht afgekalfd en onder water verdwenen.

Waar de meest westelijke serpentinegracht in de Gavervijver uitkomt is een arduinen constructie gebouwd die lijkt op een soort uitzichtplatformpje.

Uitzicht op de Gavervijver

Recent (begin 2019) werd een deel van de begroeiing aan de boogbrug en langsheen de omwallingsmuur weggehaald zodat er terug zichten zijn ontstaan op de Gavervijver.

Arduinen constructie op westelijke serpentinegracht

Boogbrug

Aan de Gavervijver loopt een steil rotsbrugje over de monding van de serpentinegracht naar de Gavervijver. Het brugje is opgebouwd uit baksteen met decoratie in imitatierotswerk in natuurzandsteen die een boog vormen. Ook de zijanten van het brugje die de borstwering vormen zijn opgebouwd uit imitatie natuursteen. Dit rotswerk heeft een analoog uitzicht als de andere folies op het domein. Oorspronkelijk zou het brugje bekroond geweest zijn met toscaanse zuilen. Het brugje werd recent vrijgezet van begroeiing

Afgaande op de landmeterskaart uit 1807 waar het brugje noch enige toegang er naar toe weergegeven wordt is het mogelijk dat het brugje al langer in de vergetelheid is geraakt. Dit kan ook een verklaring zijn waarom er geen enkel spoor is van een toegangspad tot het brugje. Onnauwkeurigheid van het karteringswerk is eveneens plausibel.

Eilandje

Volgens diverse overleveringen was er in de Gavervijver een schiereilandje aanwezig met daarop een (graf?)monument. Ter plekke valt hier nog moeilijk iets van te ontwaren. Het eilandje is onbereikbaar en opgegaan in de oeverbegroeiing, bij een hoge waterstand van Gavervijver verdwijnt het ook onder het wateroppervlak. Op een luchtfoto genomen in de winter van 2012 is echter nog duidelijk een cirkelvormige structuur te ontwaren die er op kan duiden dat hier inderdaad één of andere vorm van kunstwerk heeft gestaan. Exact wat dit kunstwerk inhield is niet meer bekend.

Cirkelvormige structuur

3.2.4 De omwallingsmuur met zijn geïntegreerde bouwwerken

Het volledige domein wordt integraal omkaderd door een bakstenen muur van ongeveer 1700 m lengte. Deze muur werd grotendeels in de 18de eeuw opgetrokken ter afbakening van het domein, vermoedelijk omdat er ook een zeker wildbestand op het domein aanwezig was.

De uiteenlopende samenstelling van het metselwerk, het diverse mortelgebruik, de variatie aan afdekking en de ondersteuning duidt op veelvoudige aanpassingen van deze muur. Dit blijkt ook uit de samenstelling van het domein in de loop van de geschiedenis, waarbij het domein vaak wisselde van eigenaar, heel wat percelen werden nog apart gekocht of verkocht, aan het domein toegevoegd of weggelaten.

In grote lijnen is de muur waarschijnlijk in twee delen opgetrokken: een eerste deel startend aan de toegang tot het kasteel en zo rond lopend tot +/- halverwege het oostelijke deel. Dit oudste deel is waarschijnlijk het stuk dat voornamelijk is afgedekt geweest met een ezelsrug. Het kan met vrij veel zekerheid gedateerd worden tussen 1750 en 1790. Enkel ter hoogte van de kerk zijn er tegelpannen aangewend als afdekking. Later is het noordoostelijke deel toegevoegd dat dan het domein definitief afsluit. Dit deel is voornamelijk afgedekt met gesmoorde dakpannen. Hier kan geen exacte datering op gezet worden. Het plannetje op de volgende bladzijde geeft een compact overzicht van de variatie in de omwalling, de meest markante kenmerken en de algemene staat. In 2017 werd er door VK Architects & Engineers een gedetailleerde opmeting en opname gemaakt van de algemene toestand van de omwalling.

De ommuring beschrijft een onregelmatige vijfhoek die aansluit op respectievelijk Leenstraat, Kerkstraat, de kerk van Vurste en de begraafplaats. In de ommuring zitten op een aantal plaatsen specifieke elementen:

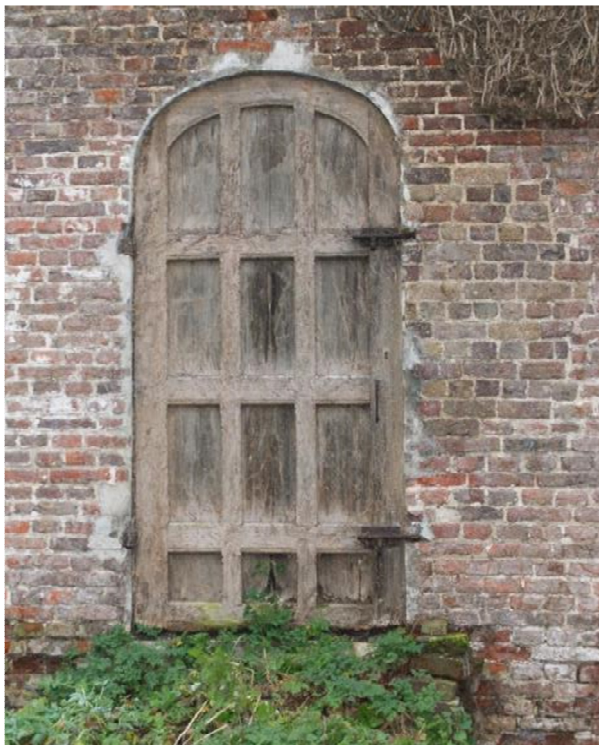
Overgang ommuring naar de kluizenaarswoning

Ingestort deel van de ommuring langsheen de Gentstraat

Er is een toegangspoortje naar de kerk, dat de bewoners van het kasteel toeliet rechtstreeks vanuit het domein toegang te krijgen tot de kerk. Het poortje is in slechte toestand: alle schilderwerk is verdwenen, ijzerwerk is verregaand verroest, de trapjes naar het deurtje zijn volledig overgroeid en ingestort.

Er zijn een aantal nissen aanwezig waarvan de functie op heden niet echt duidelijk is, ze kunnen gebruikt geweest zijn voor het plaatsen van een beeltenis of dienden tot het aanduiden van het structureren van het eigendomsrecht ter plaatse.

Poortje naar de kerk

Een terugkerend motief in het park is dat deze constructie geflankeerd is door twee taxussen. Deze taxussen zijn momenteel sterk verwilderd. De linkse is zo goed als afgestorven.

Omwalling ter hoogte van rotsaltaar met kaarsnis

Aan de kerk in het zuidoostelijke deel is er in de omwalling een nis aanwezig. In de nis zijn restanten van pleisterwerk terug te vinden waarop mogelijks schildering zou aanwezig geweest zijn. Er zijn geen bronnen meer ter beschikking wat er hier zou kunnen afgebeeld zijn. Het pleisterwerk is aan het verweren, de toplaag uit hydraulische kalk is momenteel aan het verweren.

Nis in zuidoostelijk deel van de omwalling aan de kerk

Ter hoogte van het grotaltaar zitten in de omwalling een drietal kaarsnissen. Er zijn verschillende hoogtes waar te nemen in de omwalling waarvan duidelijk kan geobserveerd worden dat er achteraf stukken zijn opgehoogd. (ander steenformaat en -type)

Detail van afdekking met ezelsrug

Deel van de omwalling in goede staat met afdekking met pannen

Aftekening van een poortje in zuidelijke hoek omwalling

Er kunnen in grote lijnen vier types afdekking onderscheiden worden:

- Afdekking met ezelsrug ondersteund door een laag naar voor springende stenen.
- Afdekking met blauwe gesmoorde pannen met enkele welving (type oud-pottelbergse pannen, blauw gesmoord)
- Een beperkte hoeveelheid afdekking met tegelpannen (vnl. zijde van het kerkhof en tussen de kapel en de monumentale poort van het kasteel).
- Een beperkte hoeveelheid afdekking met blauwe hardsteen aan de kant van de boerderij, mogelijks maakte de omwalling hier deel uit van een gebouw. De omwalling is hier duidelijk substantieel opgehoogd, mogelijks om een zichtlijn vanuit de naastliggende boerderij naar het kasteel af te schermen.

De grond tussen de binnen- en buitenzijde van de omwalling ligt steeds met een zeker niveauverschil. Langs de Gentstraat en het zuid-oostelijke deel van het domein ligt de grond buiten hoger dan binnen, naar het noorden toe en zeker tegenaan het kruispunt van de Ganzendam en de Leenstraat is dit andersom en is het niveauverschil dermate groot dat het de stabiliteit van de muur op termijn zal aantasten. Het is onduidelijk of dit een natuurlijk gegeven was of een gevolg van grondwerken binnen of buiten het domein. Langs de Gentweg is het zeker niet onmogelijk dat er

ophogingen zijn ontstaan bij het vernieuwen van de Gentweg. Ook tussen de oostelijke parkmuur en de Bukkestraat kunnen er ophogingen gerealiseerd zijn buiten het park.

Er is steeds sprake geweest van "wallen" rondom het domein.

De omwalling is van binnen en buiten voorzien van een veelheid aan steunberen in allerlei vormen: recht, schuin, wel of niet in verband gemetseld, af en toe eens voorzien van een afdekking.

Gedurende de eerste wereldoorlog is de omwalling op verschillende plaatsen beschadigd geraakt door beschietingen toen het kasteel als hoofdkwartier voor Duitse troepen diende. Deze beschadigingen zijn hersteld geweest.

Rechts van de boerderij langs de Leenstraat werd een nieuwe toegang gemaakt waarbij de omwalling werd doorbroken met twee naar binnen gedraaide bogen. Deze bogen zijn opgetrokken met baksteen met cementmortel waardoor het duidelijk is dat dit geen historische delen van de omwalling inhoud.

Het deel van de muur langsheen de Leenstraat is hervoegd geweest met cementmortel wat potentieel tot versnelde verwerking kan leiden van de oude en relatief zacht gebakken bakstenen.

De huidige staat van de omwalling varieert sterk. De staat van het metselwerk aan de binnenzijde is overal slecht met sterk verweerd voegwerk en verbrokkelende stenen. Op verschillende plaatsen is de omwalling geheel of gedeeltelijk ingestort. Naast gebrek aan onderhoud staan nog een aantal fenomenen aan de basis van de het huidige schadebeeld. Over bijna het volledige domein zijn wisselende grondniveaus te observeren tussen de binnen- en buitenzijde van de muur waardoor er gronddruk ontstaat tegen de muur.

Het meest destructieve fenomeen is echter de woekerende beplanting van binnen in het park. Kruipplanten drukken de stenen uit elkaar, doorheen voegen groeien er wortels, stenen worden verbrijzeld door woekierend onkruid en beplanting. Omvallende bomen zijn ook een zeer reële bedreiging voor lange stukken van de omwalling. Op vandaag zijn al verschillende bressen in de muur geslaan, nog veel bomen langsheen de parkrand staan op omvallen.

Het deel van de omwalling langsheen de Gavervijver is in de jaren 70 weggespoeld toen de Gavervijver overstroomde. Dit benadrukt ook het belang van het onderhouden van de waterhuishouding in het park.

Beplanting groeit overheen de omwalling

Recente bres in omwalling door omgevallen boom

Zeer recent (2015 – 2018) werden een aantal restauratiewerken aan de omwalling opgestart. Links van het Neerhof langs de Leenstraat werden stabiliseringswerken uitgevoerd om de gronddruk en doorslag van grondwater weg te nemen (plaatsen van L-keer elementen). Herstel van verweerd metselwerk werd ook reeds aangepakt. Rechts van de kapel wordt een stuk ingestorte muur opnieuw opgebouwd. In 2018 wordt er gestart met de heropbouw van de ingevallen delen ter hoogte van de Gentweg.

In bijlage is een gedetailleerde opmeting toegevoegd van de omwalling, deze opmeting geeft de algemene toestand van de buitenzijde van de omwalling zoals ze zich voordeed in het derde kwartaal van 2017.

Neogotische kapel

De neogotische kapel ter ere van O.L.V. van Lourdes werd opgebouwd in 1877 en zit ingewerkt in de muur aan de zijde Gentweg. De voorgevel bestaat uit een hoge puntgevel uit baksteen en zandsteen, bekroond met hogels en kruisbloem. Het dak is afgedekt met natuurleien. Beide zijden zijn voorzien van zijdakvensters met hoge puntgevelbekroning in kalkzandsteen. De overige muren werden uitgevoerd in baksteenmetselwerk met knipvoeg. De kapel is toegankelijk vanaf de straat via een korfboogvormige dubbele toegangsdeur, waarboven een spitsboogvenster zit. De grafelijke familie had toegang vanaf het domein via een rechthoekig deurtje onder het noordelijke zijdakvenster. De kapel is bedekt met een leien zadeldak met ijzeren sierkam. In de achterzijde van de kapel (zijde domein) is het wapenschild van de familie Malfait verwerkt.

De nog relatief recent gerestaureerde kapel bevindt zich in vrij goede toestand. Het interieur is niet meer publiek toegankelijk: de voordeur is gesloten. Het schilderwerk van het hout is in de komende jaren aan onderhoud toe om de goede toestand te handhaven. Het schrijnwerk en het glas-in-lood is stilaan aan een grondige onderhoudsbeurt toe om verdere aftakeling te voorkomen. In de linkerzijde van de kapel is een vrij substantiële scheur te ontwaren die doorheen voegwerk en natuursteen gaat.

Het interieur van de kapel is er op historisch vlak minder goed aan toe. Het volledige oorspronkelijke interieur werd op brute wijze overschilderd. Deze verflaag is in slechte staat. Onder de verflaag bevindt zich nog een nagenoeg intacte beschildering met latijnse spreken in een neo-gothische stijl. Het beeld van de H. Maria boven het altaar is nog nagenoeg intact.

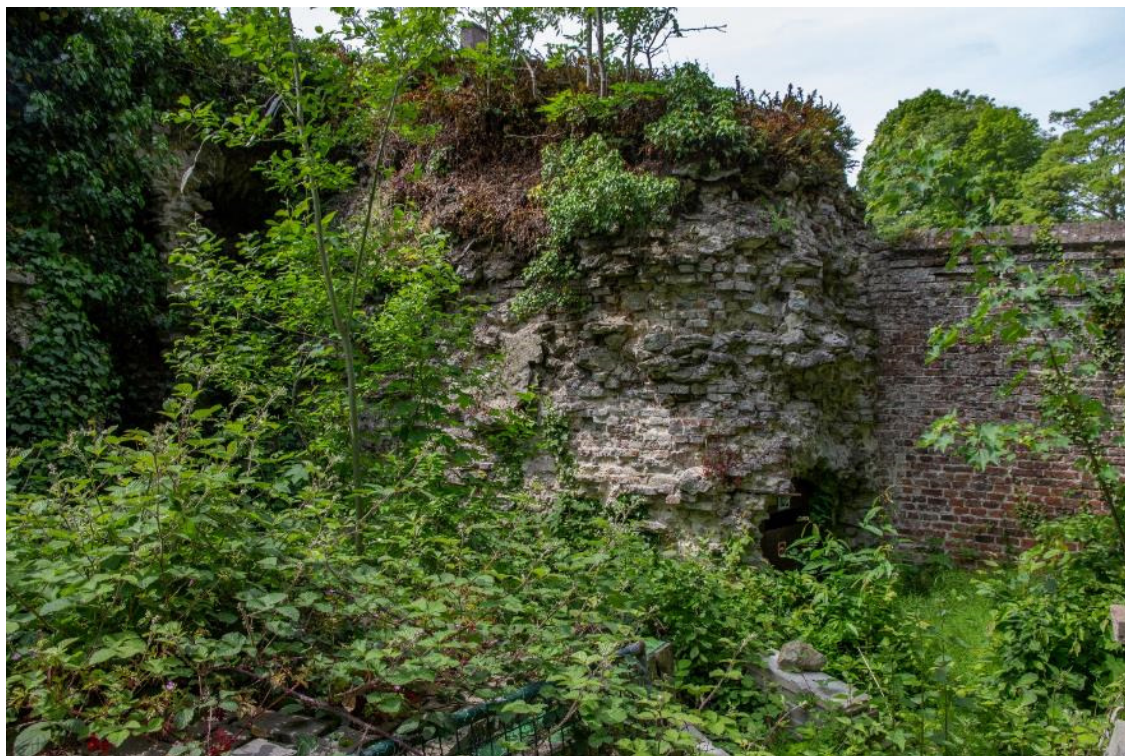
Eén van de spitsbogen van het interieur is instabiel, het ondersteunende kapiteel is losgekomen en de boog staat gestut. Het gipsen kapiteel en lijstwerk aan de voet van de boog is losgekomen. Het losgekomen kapiteel en een deel van het lijstwerk is nog nagenoeg intact aanwezig in de kapel.

Kluzenaarswoning

Tegenaan het kerkhof zit in de omwalling een kluzenaarswoning vervat. De woning is toegankelijk vanaf het kerkhof. Aan de kant van het park bestaat de buitenmuur van de kluzenaarswoning uit een Maria grot. Deze grot is opgetrokken als imitatie natuursteen. In dezelfde stijl als andere imitatie natuursteen elementen binnen het domein. In de grot zit een afgesloten kapelletje dat dienst doet als vleermuizenverblijf. Dit gedeelte maakt nog deel uit van het geklasseerde gedeelte van de omwalling.

Op vandaag is van de kluzenaarswoning enkel nog de buitenomtrek overgebleven. Het dakgebinte is volledig verdwenen. Enkel een aantal trekijzers zijn overgebleven. Er is nog een deel van het schrijnwerk en een bovenpaneel van de inkomdeur aanwezig. Een deel van het 18de eeuwse stucwerk binnen in de kluzenaarswoning is nog aanwezig.

Achterkant van de kluzenaarswoning

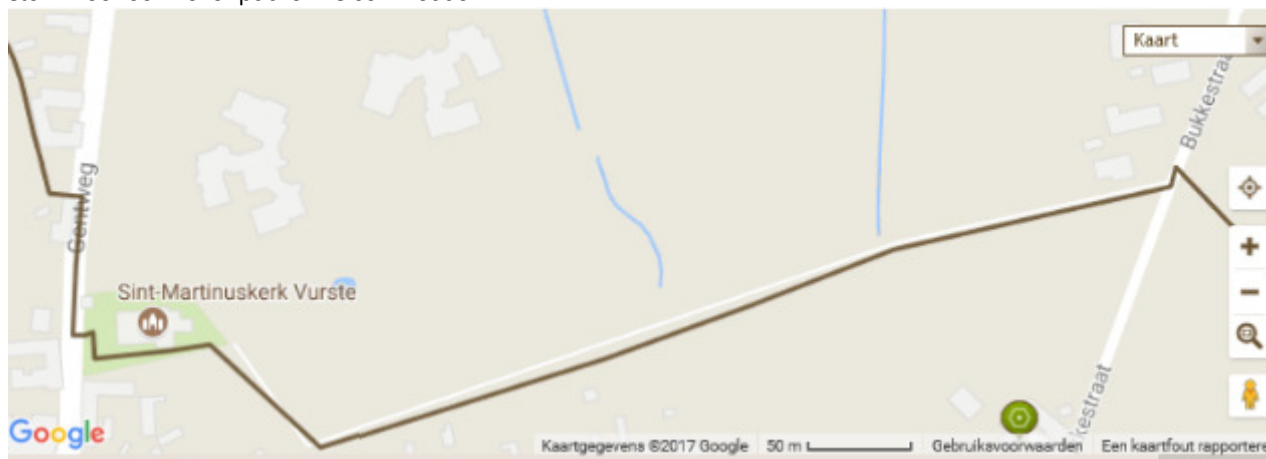
Ingang van de kluzenaarswoning kant van het kerkhof

Ook aan de kant van het kerkhof is de buitenmuur bekleed met imitatie natuursteen als een rotspartij. Het dakgebinte lijkt al tientallen jaren geleden verdwenen te zijn, binnenin de woning groeit al een vrij substantiële boom.

Het metselwerk van de buitenzijde bestaat net als de hele omwalling uit een veelheid van formaten. Mogelijks is de metselwerk muur ooit gekaleid geweest, er lijken in elk geval resten van overgebleven op de buitenmuur. Vreemd genoeg vormt de kluizenaarswoning samen de rotspartij geen deel van het geklasseerd erfgoed op de site hoewel het geheel een onlosmakelijk deel vormt van de omwalling.

Kerkwegel

Startend van aan het kerkhof is ongeveer de helft van de buitenzijde van de omwalling omzoomd met een kerkwegel die op vandaag nog altijd vrij goed toegankelijk is. De kerkwegel start in het kerkhof van de St. Martinuskerk en verbindt de Leenstraat met de Bukkestraat. De kerkwegel wordt vermeld in verschillende gepubliceerde wandelroutes. Het weze echter duidelijk dat de instabiele toestand van de omwalling en het potentiële gevaar van omvallende bomen bij stormweer een zeker publiek risico inhouden.

Huidig traject van de kerkwegel opgenomen in wandelroutes

4. BESCHRIJVING VAN DE ERFGOEDWAARDEN

De Erfgoedwaarden zijn gebaseerd op deze opgesomd in het onroerend erfgoeddecreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014. Bij ministerieel besluit van 13/01/1981 werd het domein Borgwal beschermd als dorpsgezicht en bij ministerieel besluit van 09/06/1995 werd het domein Borgwal beschermd als monument.

Beschermingsbesluiten :

Ministerieel besluit van 13/01/1981 :

Wordt beschermd als dorpsgezicht, om reden van cultuurhistorische waarde :

Het kasteel Borgwal, bijgebouwen en park, te Gavere (Vurste)

Ministerieel besluit van 09/06/1995 :

Wordt beschermd als monument :

Het kasteel Borgwal met boogbrug en achterliggende hof, het ereplein met poortgebouw en omliggende dienstvleugels (gevels en bedaking) en het neerhof met omliggende vleugels (gevels en bedaking) en duiventoren

- Omwille van het algemeen belang wegens de historische waarde :

Als voorbeeld van een waterkasteel met 18de-eeuwse kern, aangepast midden 19de-eeuw onder meer met behouden hal, trappenhuis, huiskapel en bovenkamer met schilderijen op doek, uitgebreid met een merkwaardige eclectische vleugel van de zogenaamde 'grote zaal' in een Italianiserende, neogotische en neo-Romaans geïnspireerde stijl met behouden neoclassicistisch interieur

- Omwille van het algemeen belang wegens de wetenschappelijke waarde :

Als interessant voorbeeld van een kasteeldomein met aanhorigheden waaronder de monumentale toegangspoort en staatsieplein en neerhof aangelegd voor het kasteel met karakteristieke opstelling in U-vorm en waar de verschillende nutsvoorzieningen van het kasteel gegroepeerd waren.

Als voorbeeld van een monumentale vierkante duiventoren op het neerhof weder opgericht in de 19de-eeuw naar een 17de-eeuwse voorloper.

De spiegelvijver waarin zich het kasteel Borgwal bevindt te Gavere (Vurste)

- Omwille van het algemeen belang wegens de historische waarde :

Als enig voorbeeld van een grote vijver met gemetselde kaaimuren deel uitmakend van de strakke 18de-eeuwse tuinaanleg

Als voorbeeld van een neogotische kapel van 1877 gebouwd door de kasteelheer ter ere van Onze Lieve Vrouw van Lourdes ingepast in het domeinommuring

- Omwille van het algemeen belang wegens de artistieke waarde :

Het park met dreven, vijvers, fonteinen, bronnen, fabriekjes, ijskelder met bekronend Chinees paviljoen, bossen en weiden, met uitzondering van de nieuwgebouwde paviljoenen.

- Omwille van het algemeen belang wegens de historische en wetenschappelijke waarde :

Als voorbeeld van een goed behouden parkaanleg uit het einde van de 18de-eeuw met strak aangelegde vijvers en dreven in de geest van de klassieke tuinarchitectuur van Le Notre, aangepast in het begin van de 19de-eeuw in romantische geest met onder meer verschillende fabriekjes, grotten, meanderend beekje en slingerpaadjes

- Omwille van het algemeen belang wegens de historische en wetenschappelijke waarde :

Als enig voorbeeld van parkmeubilair in de vorm van een chinees paviljoen met nog deels behouden figuratieve muurschilderingen.

De bakstenen omheiningsmuur van het kasteel Borgwal.

- Omwille van het algemeen belang wegens de historische waarde :

Als voorbeeld van een bakstenen domeinommuring daterend uit het einde van de 18de-eeuw als beeldbepalend element in de dorpskom en onafscheidelijk deel uitmaken van het hele domein.

5. VISIE OP TOEKOMSTIG BEHEER

5.1 ALGEMEEN

De huidige verschijningsvorm van zowel kasteel, park als bijgebouwen zijn een belichaming van een eeuwenlange bouwevolutie. Het park en zijn gebouwen zijn doorheen de eeuwen herhaaldelijk heringericht, uitgebreid en gewijzigd. Al deze invloeden zijn op vandaag in meer of mindere mate terug te vinden in het huidige aanbeeld van het park maar ook in minder zichtbare gelaagdheid.

Dit beheersplan stuurt niet aan op een pure restauratie van het domein naar een vroegere toestand, maar op een globale herwaardering van de huidige toestand waarbij onderstaande specifieke elementen met hun bijhorende visie aangepakt zullen worden.

De algemene visie op het beheer van het park is dat er terug een aanschouwelijk geheel dient gecreëerd te worden dat een belichaming is van de evolutie doorheen de tijd van het domein waarbij een halt toegeroepen wordt aan de verdere degradatie van de erfgoedwaarde van het domein. Het domein is een goed voorbeeld van geïntegreerde 18de en 19de - eeuwse parkarchitectuur, deze sfeer moet terug voelbaar worden ter plekke.. De historiek van het park maakt duidelijk dat het domein al sedert de jaren 1570 met zekerheid geen natuurlijk bos meer was, niettemin dient er ook aandacht besteed te worden aan het natuurbehoud op de site want, wat ook zijn voorgeschiedenis, het heeft op vandaag een onmiskenbare waarde op vlak van natuurbehoud.

Elementen waarvan voldoende bronnen voorhanden zijn om een historische toestand betrouwbaar te achterhalen kunnen terug gerestaureerd te worden, het betreft in die zin in de eerste plaats herstelling van degradatie die zich in de laatste dertig tot veertig jaar heeft voorgedaan.

De huidige, nog aanwezige, erfgoedelementen en de parkopbouw worden behouden en zullen zoveel als mogelijk versterkt worden.

Vanuit het OC Broeders Ebergiste zijn al stappen ondernomen om het domein publiek toegankelijk te maken zodat het erfgoed meer een publieke waarde krijgt. Het domein is nu opengesteld voor publiek en scholen en een cafetaria werd ingericht in de boerderij. Dit beleid draagt ook bij aan het betrekken van de bewoners van het OC bij de buitenwereld. Scholen maken op heden al dankbaar gebruik van het openstellen voor het inrichten van bosuitstappen. Ook de heropbouw van de omwalling rondom het domein is recent aangepakt. Twee fasen zijn al uitgevoerd, een derde fase langsheen de Genstraat wordt in 2018 aangepakt.

Aan het einde van de uitvoering van de beheerdoelstellingen moet er een park ontstaan waarvan de elementen terug in ere hersteld zijn en naar de toekomst toe gemakkelijker en goedkoper te onderhouden door een verbeterde toegankelijkheid.

5.2. Het Neerhof

De Duiventoren

De duiventoren werd gerenoveerd in de tweede helft van de jaren 1990.

De doelstelling is om in eerste instantie alle houtwerk van oa. de 240 uitvliegopeningen en de zichtbare delen van de dakstructuur met de nodige omzichtigheid opnieuw te herstellen en te behandelen om aftakeling te vermijden. Het voorstel is oom al het houtwerk te schilderen in een polychrome kleurstelling die aansluit bij de stijl van het schilderwerk van de boerderijgebouwen. Op langere termijn dient de staat van het voegwerk, afleiders, goten en dakbedekking opgevolgd te worden om degradatie te voorkomen.

De staat van het metselwerk is zeer goed, in de eerstkomende decennia zijn er geen zware ingrepen te verwachten om het metselwerk in goede staat te houden, op voorwaarde dat er geen erosie ontstaat door degraderende regenwaterafvoer.

We stellen voor om de onderste geleding, in dezelfde stijl als de boerderij opnieuw wit te kaleien.

De Boerderijgebouwen

De boerderijgebouwen op het Neerhof zijn in de periode 1986-1990 volledig heringericht, waarbij enkel de buitenmuren werden behouden. Momenteel heeft de noordelijke vleugel van het neerhof nu als functie een grootkeuken, activiteitscentrum en personeelsrestaurant voor het OC Ebergiste. De zuidelijke vleugel is nu dokters- en tandartsenpraktijk en kantoren voor het OC.

De doelstelling is om dit gerenoveerd gebouw in stand te houden, net zoals bij het koetshuis dient hierbij bewaakt dat eventuele ingrepen geen verdere afbreuk doen aan de resterende erfgoedwaarde van het gebouwencomplex. De sfeer van een neerhof is nog in zeker mate aanwezig en dient aldus behouden te worden. Aandacht dient hierbij vooral uit te gaan naar het respecteren en in stand houden van de sporen van vroegere indeling op de gevels zodat de gelaagdheid doorheen de tijd van het domein wordt gerespecteerd.

Net zoals voor het koetshuis kan er overwogen worden bij het uitvoeren van onderhoudsschilderwerken terug te keren naar de oorspronkelijke kleuren van het schrijnwerk van het neerhof (rood, wit en geel) i.p.v. de huidige sombere bruine kleuren. Samen hiermee kunnen de originele gevels dan opnieuw wit gekaleid worden waarmee een duidelijke opsplitsing kan gemaakt worden tussen de originele gevels en de nieuw bijgebouwde volumes. Hiermee zou zeker op de

binnenkoer van het Neerhof, samen met de voorgestelde ingrepen aan de duiventoren het oorspronkelijke karakter van de boerderij terug in ere hersteld worden.

Het is ook de bedoeling terug fruitbomen aan te planten zodat opnieuw een gesloten rij bomen wordt bekomen zoals in de jaren '80 van de vorige eeuw nog het geval was.

5.3. Het park met zijn folies en de waterhuishouding

Siergrot

De siergrot is in verregaande staat van verval.

De doelstelling is deze siergrot volledig opnieuw op te bouwen volgens de (weinig) historisch gekende info over dit element. In de praktijk houdt dit in dat er enkel waar fotomateriaal beschikbaar is uit de jaren tachtig. Er zal dus een reconstructie moeten gebeuren van de vorige toestand met maximale recuperatie van de aanwezige materialen.

Moderne technieken zoals 3D scans kunnen hierbij een belangrijke bijdrage leveren om correct te starten vanuit de huidige toestand.

Samen met de heropbouw van de siergrot dient de waterhuishouding en de stabiliteit van de taluds waarop het geheel is gebouwd nagezien te worden. De bomen (wilgen) die de rotspartij uit elkaar hebben geduwd zullen verwijderd moeten worden. De taluds waarop de rotspartij is gebouwd zullen hersteld moeten worden om een nieuwe goede fundering te kunnen garanderen. Samen met de reconstructie van de siergrot moet de overstortvijver aangepakt worden: het slib moet geruimd worden en de oevers terug opgeschoond.

Grotaltaar

De doelstelling is dit geheel terug te reconstrueren tot een originele toestand. Er is nog een zeker basisstructuur aanwezig maar deze is zo ver verzakt dat volledige instorting in het eerstvolgende decennium zeer reëel is. We stellen voor de huidige toestand nauwgezet in kaart te brengen via 3D scan en dan over te gaan tot een voorzichtige demontage van het geheel met 100% recuperatie van alle stukken. Ook alle stukken die nu rond het geheel slingeren (bakstenen, arduinen plintstukken, delen van de getorste zuilen) dienen gerecupereerd te worden. Wellicht zullen er ook stukken in het water terecht gekomen zijn, dit moet onderzocht worden door het bassin voor het altaar leeg te pompen en de sliblaag nauwkeurig te onderzoeken. Met al deze stukken als basis kan dan een reconstructie gemaakt worden van het geheel. Net als bij de siergrot zal de basis, het heuveltje waar bovenop het geheel staat, ook moeten heraangelegd worden om een stevige fundering te realiseren.

Ijskelder en chinees paviljoen

De ijskelder is momenteel beschermd als verblijfsplaats voor vleermuizen.

Aan het Chinees Paviljoen zijn in de loop der jaren een aantal keren herstellings- en conserveringswerken uitgevoerd, laatste gekende grootschalige herstelling is van 1935. Daarna zijn alleen beperkte conserveringswerken uitgevoerd om verder verval nog enigszins in de hand te houden.

De doelstelling is om de toegang tot de ijskelder te restaureren en de stabiliteit van de ijskelder te controleren. Als winter- en nachtverblijf voor vleermuizen dient de ijskelder verder gesloten bewaard te worden. Voor het Chinees Paviljoen is de doelstelling om de buitenzijde volledig te restaureren naar de beschikbare historisch gegevens en hetgeen op vandaag nog zichtbaar is en de binnenzijde terug een "blanco" afwerking te geven. Hoewel er tot op heden alleen tekstuele bronnen zijn teruggevonden kan er overwogen worden terug een "hemel" te creëren als plafondafwerking. Uit tekstuele bronnen is duidelijk dat de muren bespannen waren en het plafond beschilderd in lichtblauw waarop bij middel van sjabloneerwerk vogels (zwaluwen) waren afgebeeld. De sokkel bestond uit een gepleisterde rotsimulatie, die gerestaureerd zal worden. De sokkel met het bassin en de fontein zal ook onderhouden moeten worden.

Voor de begroeiing rond het paviljoen dient een evenwicht gezocht tussen de natuurwaarde van de begroeiing er rond en het historische uitzicht van het paviljoen. Er dient een evaluatie gemaakt van de huidige begroeiing rond het paviljoen in overleg met het agentschap Natuur en Bos. De flankerende taxusbomen aan weerszijden van de voorzijde van het paviljoen moeten zeker behouden worden en er dient nagezien in hoeverre een vormsnoei van deze taxussen het oorspronkelijke beeld van de flankerende taxussen terug in ere kan herstellen.

Om erosie van de bosbodem rond het paviljoen tegen te gaan kan gedacht worden aan het aanplanten van inheemse struiken zoals hazelaar, veldesdoorn en rode kornoelje. Hakhoutbeheer kan gebruikt worden om de zichtbaarheid van het paviljoen en dreigende overwoekering tegen te gaan.

Een nieuwe toegangspad tot aan het paviljoen dient gemaakt te worden met een voldoende vlak platform rond het gebouw om inspectie en onderhoud te vergemakkelijken. Een dergelijke pad kan als bospad ingericht worden door simpelweg vrij te houden van beplanting.

De dakconstructie en het belvédère die het tentdak bekronen zullen gereconstrueerd moeten worden. De buitenschilderingen moeten verder geconsolideerd, geretoucheerd waar nog van toepassing of gereconstrueerd worden. Er zijn bij VK afbeeldingen van een betere toestand ter beschikking om tot een concrete restauratie over te kunnen gaan, zie verslag van Johan Van Den Eede uit 2003 dat aan het agentschap Onroerend Erfgoed werd overgemaakt.

Nis in de oostelijke hoek van de omwalling

De doelstelling voor het toekomstig beheer van dit element is om het samen met de algemene heropbouw van de omwalling terug volledig in ere te herstellen. Er zijn ter plekke nog vrij veel stukken aanwezig die moeten toelaten het oorspronkelijke uitzicht van het geheel te reconstrueren.

Parkaanleg, beplanting en bosbestand

Raakvlak met het bosbeheerplan

De algemene doelstellingen voor het park zullen op bepaalde vlakken een compromis moeten zijn tussen de doelstellingen van het Agentschap Natuur en Bos en de doelstellingen van het agentschap Onroerend Erfgoed. Het lopende bosbeheerplan moet nog in zijn huidige vorm verdergezet worden tot in 2034. Daarna zal het, in overleg met alle belanghebbenden bekeken moeten worden. Het verdient aanbeveling op dat moment de verschillende raakvlakken tussen bosbeheer, bescherming van fauna en flora en beheer van het onroerend erfgoed af te toetsen. Bijzondere aandacht zal hierbij moeten uitgaan naar de toestand van de dreven zodat deze hun unieke uniforme karakter kunnen behouden.

Als het aantal uniforme bomen binnen een bepaalde dreef bvb. te ver begint uit te dunnen verdient kan er overwogen worden om tot een volledige kap en heraanplant over te gaan. Vanzelfsprekend heeft dit een impact op het natuurbehoud (bvb. leefomgeving voor vleermuizen).

We geven hier eerst een samenvatting van de doelstellingen uit het lopende Bosbeheerplan.

- Het streven naar een zo hoog mogelijk percentage structuurrijk inheems gemengd bos. Qua hoogstammige loofbomen wordt hierbij vnl. gestreefd naar het in stand houden van inheemse loofboomsoorten zoals Zomereik, Wintereik, Haagbeuk, Linde, Zwarte Els, Berk, Olm, Wilg, Grauwe Abeel, Grove Den, Es, Beuk, Zoete Kers, Gewone Esdoorn, Ratelpopulier. Bij de laagstammige soorten spreken we over: Vlier, Wilde Lijsterbes, Hazelaar, Vuilbloom, Gelderse Roos, Kardinaalsmuts, Rodekornoelje, Vogelkers, Spaanse Aak, Meidoorn, Sleedoorn, Wilde Rozen, Hulst, Wegedoorn, Duindoorn, Wilde Appel, Wilde Peer, Mispel, Taxus, Jeneverbes, Fladderiep.
- Het bekomen van voldoende dood hout in de bosstructuur door het op stam laten staan van dode bomen en het in het bos laten liggen van omgevallen bomen. In die zin wordt dood hout enkel geruimd in wandelzones waar er een veiligheidsrisico is. (rond gebouwen en wandelzones)
- In stand houden van poelen (bestanden 13a, 13b en 13g) in ere met hun bestemmingstype.

- Beheren van de open plekken met een correcte overgang grasland-bos (nastreven van mantel-zoom configuraties.
- Het nastreven van de ontwikkeling van het Potentieel Natuurlijke Vegetatie. De voornaamste soorten ONV worden in onderstaande tabel weergegeven:

Bostype	Struik- & kruidlaag	Boomlaag
<i>Arm Eiken-Beukenbos (droge variant)</i>	<i>hazelaar, lijsterbes, sporkehout adelaarsvaren, smalle stekelvaren, zachte witbol, ruige veldbies</i>	<i>zomereik*, winteraik, beuk</i>
<i>Arm Eiken-Beukenbos (natte variant)</i>	<i>hazelaar, lijsterbes, sporkehout adelaarsvaren, smalle stekelvaren, zachte witbol, ruige veldbies, bosanemoon, lelietje der-dalen, dalkruid</i>	<i>zomereik*, winteraik, beuk</i>
<i>Typisch Eiken-Beukenbos, natte variant</i>	<i>hazelaar, lijsterbes, sporkehout adelaarsvaren, smalle stekelvaren, zachte witbol, ruige veldbies, bosanemoon, lelietje der-dalen, dalkruid, valse salie</i>	<i>beuk*, zomereik, winteraik, berk</i>
<i>Elzen-Vogelkersbos</i>	<i>Gelderse roos, aalbes, vogelkers, hazelaar, meidoorn</i>	<i>zwarte els*, gewone es*, boskers, winterlinde, zomereik, gewone esdoorn, zachte berk, iepensoorten</i>
<i>Elzenbroekbos</i>	<i>blauw glidkruid, elzenzegge, moeraswalstro, hennegras, hoge cyperzegge, pitrus, gele lis, moerasstruisgras, sporkehout</i>	<i>zwarte els*, zachte berk, wilgensoorten</i>

- Specifieke faunistische doelstellingen
 - o Bestanden of delen van bestanden in hakhoutbeheer vormen geschikte broedbiotopen voor vogelsoorten (zoals. goudvink) en jachtgebieden voor vleermuizen
 - o Aanleg/beheer van lichtrijke brede bosranden: ten goede voor verschillende vogelsoorten en dagvlinders, onder andere aan volgend bestand 13d (zie bosbeheersplan)
 - o Een gepast poelenbeheer ten voordele van amfibieën, vleermuizen, Prefereren (sterk) beschaduwde poelen.
 - o Behoud van de watertafel in Borgwal ten behoeve van franjestaart en vuursalamander
 - o Behoud en onderhoud van de ijskelder in Borgwal (ingericht als verblijfplaats voor vleermuizen).
- Behoud van een donker bos in domein Borgwal, geen bijkomende verlichting plaatsen
- Specifieke doelstellingen ifv bijzondere flora-elementen:
 - o Aandacht voor voorjaarsflora met behulp van een aangepaste schoontijd, vaste uitsleeppistes, specifieke exploitatievoorwaarden, door in stand houden van hakhoutbeheer, door af en toe licht in te brengen door een boom weg te halen, enz.
 - o Beheer van de poelen ten voordele van oever- en poelvegetaties
- Het in de hand houden van exoten volgens het stand-still principe, inheemse boomsoorten mogen niet vervangen worden door exoten. Massieven Pontische Rododendron mogen in stand gehouden worden in hun huidige omvang als cultuurhistorische sierplant.

Sociale en educatieve functie van het domein

De toegankelijkheid van het Borgwalbos wordt geregeld in het bosbeheerplan. Deze voorziet zachte recreatie : Enkel wandelaars en rolstoelgebruikers worden toegelaten. Het bosbeheersplan beschrijft reeds de aanwezigheid van een leerpad. Verspreid op het domein bevindt zich een fitometer voor mensen met een beperking; deels gelegen langs bospaden; deels gelegen ter hoogte van het chinees paviljoen en langsheen de lanen. De huidige inplanting van de fitometer is ongelukkig zodat nagedacht dient te worden om de bestaande elementen op hun huidige locatie te verwijderen. Als alternatieve inplanting wordt gedacht aan de zone langsheen het wandelpad ter hoogte van de publieke parking.

We voorzien tevens de mogelijkheid om via het poortje aan de kerk aansluiting te vinden op de achterliggende buurtweg om op die manier een verbinding te maken met de Ganzendam (ANB-bos).

Bos- en parkpaden

Het beheersplan beoogt in eerste instantie het behoud en het herstel van de bestaande of historische paden, zonder bijkomende verhardingen. De historische aanwezigheid van deze paden situeert zich in het toegankelijk zijn van aanwezige erfgoedelementen. In dit kader wordt gedacht aan: bereikbaarheid (Noordzijde domein) boogbrug & Gavervijver, bereikbaarheid met getorste zuiltjes, bereikbaarheid bronnen,... Het gebruik van de aanwezige paden biedt de beste garantie op het natuurlijk onderhouden van de paden. De aanwezigheid van recreatieve elementen zonder impact op de boshabitat kan het gebruik van de paden & het verminderen van het mechanisch onderhoud ervan stimuleren. Er wordt hierbij gedacht aan de creatie van een welzijnspad naar Scandinavisch model langsheen de aanwezige bospaden. Dit welzijnspad maakt gebruik van de natuurelementen die inwerken op de zintuigen. De aanleg beoogt een ruimere maatschappelijke doelstelling met name het preventief tegengaan van stress & burnout via het contact met de natuur.

Langsheen de specifieke lanen die afgezoomd zijn door uniforme boomsoorten moet het beheer oog hebben voor het behouden van het cultuurhistorische aspect: het uniforme aspect van de lanen moet behouden worden. Dit houdt specifiek in dat, wanneer duidelijk wordt dat de leeftijd van de bomen dusdanig wordt dat sterfte onvermijdelijk wordt, er tot algemene vervangingen van de bomen moet worden overgegaan zodat het uniforme aspect van lanen op lange termijn gegarandeerd wordt.

Signalisatie

Het is de bedoeling om de aanwezige signalisatie in het kader van het leerpad te behouden. Over het domein loopt een wandelpad lus die behoort tot het 'web rond Vurste'. De signalisatie over het domein gebeurt via houten paaltjes. Deze paaltjes zouden als uitgangspunt gebruikt worden voor de aanduiding van het welzijnspad. Eventuele bijkomende paaltjes zouden aangebracht worden in hetzelfde materiaal. Het welzijnspad beoogt een 9-tal plaatsen waar duiding gegeven wordt rond oefeningen (niet fysiek doch gericht op zintuigelijke werking). Deze signalisatie komt langs de bospaden. Bij de aanleg van het welzijnspad moet er aandacht besteed worden aan een uniforme vormgeving van alle signalisatie en buitenelementen over heel het park, op vandaag is er een beetje een wildgroei ontstaan van allerlei elementen wat afbreuk doet aan het historische karakter van het park.

Geplande ingrepen specifiek in het kader van beheer van het onroerend erfgoed

- In uitvoering van het bosbeheerplan wordt periodiek hakhoutbeheer gedaan. Zeker rond de paviljoenen kan dit dienstig zijn om deze aan het zicht te onttrekken wat in twee richtingen werkt: "wegsteken" van de niet-historische elementen in het park en garanderen van de privacy van de bewoners van de paviljoenen t.o.v. passanten.
- De inrichting van het park moet gebeuren met het oog op maximaal behoud van hoogstammige monumentale bomen langsheen de lanen. In die zin zal er in overleg met het agentschap Natuur en Bos moeten gekeken worden naar het bijsturen van de stockage van compostmateriaal op de site. Deze stortplaats vormt nu een weinig flaterend zicht achter de rij platanen. Door zijn omvang ontstaat ook het risico op aantasting van het wortelstelsel van de platanen door het continue er over rijden. Ook de stockage van brandhout tussen de beuken in de dreef naar het Chinees Paviljoen.
- Daar waar er nu al nieuwe bomen zijn aangeplant in de dreven dienen deze aan een correcte begeleidingssnoei onderworpen zodat ze kunnen uitgroeien tot hetzelfde monumentale aspect als de andere dreefbomen.
- Rooien en heraanplant van de monumentale bomen langsheen de lanen wanneer de sterfte van de originele bomen het uniforme uitzicht van de lanen begint te verstoren.
- Aanplanten van hagen met ingewerkte draadafsluitingen in de plaats van draadafsluitingen en hekkens in het domein.
- Aanleggen en in stand houden van nieuw bospaden van aan de Lindenlaan langsheen het grotaltaartje tot aan de Boogbrug en een bospad tot aan de nis in de oosthoek van de omwalling van het park. De boogbrug werd intussen al vrijgemaakt (begin 2019). Het traject van deze bospaden zal in detail moeten vastgelegd worden op basis van observaties ter plekke vergeleken met het digitaal hoogtemodel dat onder 3.2 wordt besproken.
- Het vrijmaken van een onderhoudspad langsheen de omwalling om enerzijds de omwalling beter toegankelijk te maken, anderzijds creëren we hiermee een mooie wandeling. De aanleg van dit onderhoudspad zal gebeuren op een minimale breedte (60 a 80 cm) met een maximale vrijwaring van de natuurwaarde. De aanleg van dit pad is gebaseerd op de gekende historische gegevens zoals aangehaald onder 3.2. Vrijhouden en onderhouden van de paden in halfverharding.

- Herinrichten van opslag- en stortzones, er wordt gedacht aan het stopzetten van de opslagzone naast de kasteelvijver en het inrichten van een meer gecontroleerde en nettere opslagzone voor groenafval in de hoekzone tegenaan de kerk. Gemaaid gras moet hierbij gescheiden afgevoerd worden.
- Opruimen en verwijderen van alle bouwafval van op de site.
- Beheer en onderhoud van de dreven: uitvoeren van hakhout-/middelhoutbeheer van ongeveer 10 m langs weerszijden van de dreven van de dreven zodat de dreefbomen de nodige ruimte krijgen. Er wordt specifiek gekozen voor een combinatie van hakhoutbeheer voor alle stamdiameters < 15 cm en middelhoutbeheer voor grotere stamdiameters die recht en zonder vorken opschieten.

Waterhuishouding

De algemene doelstelling is de waterhuishouding opnieuw op te waarderen en in ere te herstellen. De te nemen maatregelen zijn:

- Vrijmaken van de bronnen en hun bronconstructies
- Ruimen van de beken en herprofilen zodat er terug een bedding ontstaat waarin het water kan verlopen en ontslibben van de kasteelvijver (dit laatste onder voorbehoud dat een akkoord kan bereikt worden tussen de beide eigenaren van het domein, de familie Vandenberghe het Provinciaal der Broeders Van Liefde voor wat betreft het uitvoeren en bekostigen van deze werken). Om tot een goed functionerende waterhuishouding te komen zouden deze werken best als 1 geheel uitgevoerd worden.
- Herstellen van dammen, bronconstructies en schotconstructies om gericht water op te houden. Zeker aan de kant van de serpentinegracht kan dit een belangrijke bijdrage leveren aan het herstel van een aanschouwelijk aanzicht van de waterhuishouding op de site.
- Zoals bij de doelstellingen van de parkaanleg aangegeven kan het kunstmatig ophouden van water op de site helpen om bepaalde soorten flora en fauna in stand te houden.

Gavervijver

De Gavervijver is momenteel niet bereikbaar door de wildgroei van de beplanting zowel ter plekke op de oevers als in de toegang tot de vijver.

De doelstelling is om de Gavervijver terug beperkt bereikbaar en zichtbaar te maken. In overleg met het Agentschap Natuur en Bos is er wel besproken dat alle ingrepen steeds zeer beperkt zullen zijn zodat de fauna niet gestoord wordt. In de praktijk zou er betracht worden een doodlopende wandeling over een bospad te realiseren van aan het grotaltaar tot op de boogbrug. Ter hoogte van de boogbrug kan een beperkt deel oeverbeplanting (struiken) geruimd worden om een stukje zicht te geven op de vijver. We spreken maximaal over 1 a 2 m breedte.

Het bospad kan gemaakt worden door het wegmaaïen en wegnemen van de begroeiing. Het is echter niet de bedoeling een verhard pad te maken, de bomen in dit deel van het park zouden een dergelijke ingreep nooit verdragen.

Boogbrug

De doelstelling is de boogbrug vrij te maken, te stabiliseren, herstellen waar nodig en terug toegankelijk te maken. Dit zal een aanzienlijke uitdaging vormen gezien de hoeveelheid beplanting en begroeiing die in en op het brugje is ontstaan. De bedoeling zou zijn om de boogbrug ook terug bereikbaar te maken via een nieuw aan te leggen bospad als een eindpunt van een wandeling doorheen het park langsheen de Gavervijver. Een verder te bespreken punt is het al dan niet beveiligen van de borstwering van het brugje om het veilig publiek toegankelijk te maken. De boogbrug werd begin 2019 vrijgezet van beplanting en blijkt stabiliteitstechnisch nog in goede staat te zijn.

Eilandje

Nader onderzoek ter plekke zal moeten uitmaken of het eilandje definitief verdwenen is of niet. Op vandaag is de begroeiing aan de oevers van de Gavervijver dermate dicht dat er nog niet met zekerheid kan gesteld worden of het eilandje er nog is of niet.

Wellicht zal het echter zo zijn dat er te veel schade aan de fauna en flora dient aangericht om het eilandje ooit nog terug in ere te herstellen. Er zal hier een afweging moeten gemaakt worden tussen de waarden van het natuurbehoud en de waarden van het erfgoed.

Op vandaag zijn er geen concrete aanleidingen om het eilandje terug in ere te herstellen. Het ligt ook in een zone waarvoor er geen concrete plannen zijn om dit deel terug toegankelijk te maken.

5.4 De omwallingsmuur met zijn geïntegreerde elementen

De neogotische kapel

De ambitie op lange termijn voor de neogotische kapel is om deze terug volledig in zijn historische toestand terug te brengen en open te stellen voor het publiek. Het exterieur van de neogotische kapel is op heden nog in relatief goede toestand maar het schrijnwerk en het houtwerk zijn op korte termijn aan onderhoud toe (herschilderen). De glas-in-lood ramen moeten geïnspecteerd worden en hersteld waar nodig.

Er zijn vrij substantiële scheuren te zien in de buitenkant van de kapel: er zal een monitoring via getuigenplaatjes moeten opgestart worden om uit te maken of dit een historisch fenomeen is dat niet verder in evolutie is. Afhankelijk van de uitslag van dit onderzoek zullen al dan niet interventies moeten gepland worden om de fundering te consolideren.

Al het lijstwerk en de kapitelen aan de binnenzijde moet nagekeken worden op bevestiging en herbevestigd waar nodig, het losgekomen kapiteel is terug te plaatsen samen met het stuk lijstwerk.

Voor het schilderwerk is het de bedoeling de binnenzijde terug te herstellen in de oorspronkelijke situatie, t.t.z. een polychrome neo-gotische beschildering. Daartoe zullen een aantal recentere verflagen moeten weggenomen worden, het onderliggende pleisterwerk gestabiliseerd en dan finaal de originele verflagen gerestaureerd. Dit restauratievoorstel is gebaseerd op het onderzoek op de verflagen dat in 2001 werd uitgevoerd.

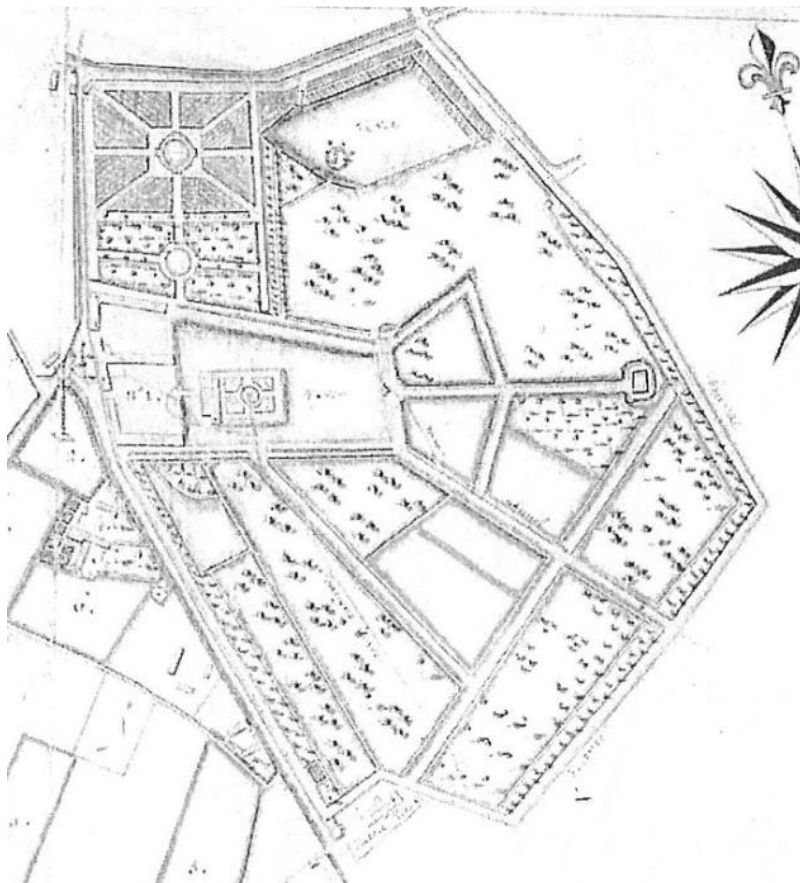
Omwallingsmuur

De algemene staat van de omwallingsmuur varieert sterk. De doelstelling is de muur terug volledig herop te bouwen en ze ook te bestendigen naar de toekomst door de bouwkundige fouten weg te halen. Hierbij wordt ernaar gestreefd de historische gelaagdheid van de omwalling te bestendigen, dus met behoud van de verschillende formaten, metselwerkverbanden en afdekkingen. De specifieke elementen van de omwalling zullen allemaal heropgebouwd worden, daaronder is ook de natuurstenen nis in het zuidoosten te begrijpen. Bij alle restauratiewerken moet er wel opgelet worden dat bepaalde specifieke details niet verloren gaan zoals bvb. de kaarsnissen ter hoogte van het grotaltaar.

Bij herstellingswerken aan de omwallingsmuur, zeker langs de Gavervijver, dient aandacht uit te gaan aan het vrijwaren van de natuurwaarde. Aan de Gavervijver moeten de werken uitgevoerd worden rekening houdend met de aanwezigheid van fauna in en aan de oevers van de vijver. Het zal aanbeveling verdienen geen werken uit te voeren tijdens het broedseizoen. Voor heel het park geldt dat enkel het aangelegde bospad mag ingenomen worden voor het uitvoeren van werken, bouwafval moet systematisch weggenomen worden.

Zoals bij de parkaanleg besproken zou er een bospad aangelegd worden rondom de omwalling aan de binnenzijde. Voor meer dan de helft zou dit een terugkeer omvatten naar een vroegere toestand. Historisch is er uit bijna alle kaartmateriaal op te maken dat er een pad was dat startte aan het kasteel en zo rond het klassieke deel van het park ging langs de kerk. We stellen voor dit pad als een bospad uit te voeren, t.t.z. verwijderen van de beplanting over een breedte van 0,6 a 0,8 m.

Overigens zou men uit de landmeterskaart van 1807 kunnen concluderen dat het pad ooit wel degelijk de volledige omtrek van de omwalling heeft beslaan. Dit is echter de enige bron die dit pad als zodanig weergeeft.

Er dienen verder systematisch maatregelen genomen om de gronddruk ten gevolge van de historische niveauverschillen tussen binnen- en buitenzijde het domein weg te nemen zodat verder destabilisering van de originele delen van de omwalling kan gestopt worden. Dit kan eenvoudig gebeuren door ingraven van L-keer elementen tot juist op grondniveau zoals reeds gebeurde in 2016 voor het deel van de omwalling langs de Leenstraat links van het neerhof. Aan de Ganzendam tussen de boerderij en de vijver is het niveauverschil vrij groot (1 m tot 1m50) en zullen deze werken vrij omvangrijk zijn. Gezien de toch wel belangrijke verticale uitwijking van dit deel van de omwalling zijn de werken hier toch wel relatief dringend als men zeker wil zijn dat dit deel van de omwalling niet plots invalt met alle risico's van dien voor de mensen aan de binnen- en buitenzijde van het park.

Verschillende specifieke elementen in de omwallingsmuur dienen volledig gerestaureerd te worden: de poort naar de kerk, de nis aan de kerk, de nis in blauwe hardsteen de zuidwestelijke hoek.

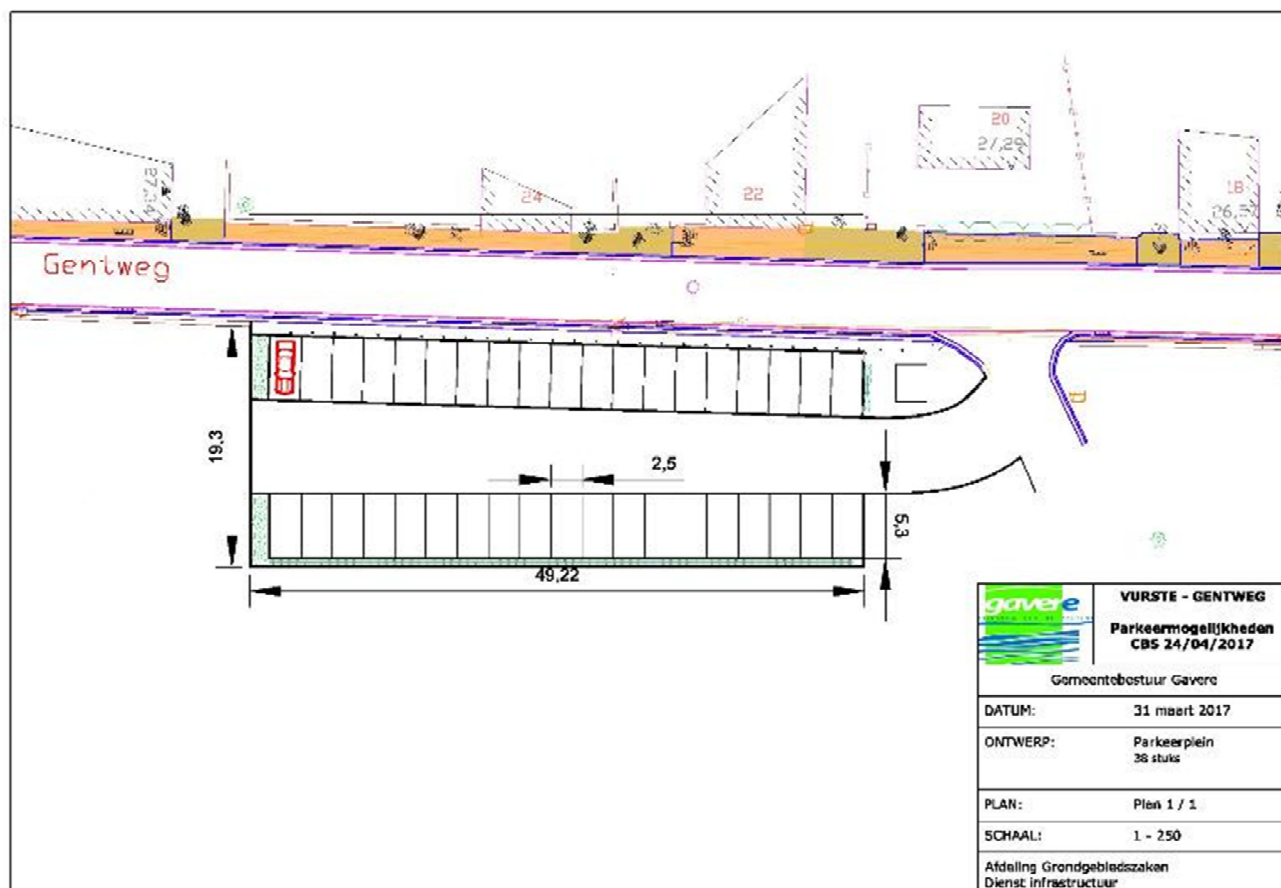
- Langsheen de Gentweg zou er, wanneer deze straat opnieuw aangelegd wordt ook moeten nagezien worden dat de gronddruk weggenomen wordt want deze is, mede door de trillingen van zwaar verkeer zeer destructief voor de omwallingsmuur. Verdwenen deel omwalling langsheen de Gentweg

De doelstelling zou zijn om op dit deel van het perceel een parking voor openbaar nut in te richten voor maximaal 36 parkeerplaatsen. In de aanleg van deze parking dient een duidelijk bouwkundig element opgenomen te worden waarmee de voormalige locatie van de omwalling uitgebeeld en herinnerd wordt (haagmassief of markering in de verharding met een afwijkend materiaal). De koppen van de omwalling dienen dusdanig gemarkeerd te worden dat het duidelijk is dat het hier een weggebroken deel van de omwalling betreft.

De aanleg van de parking dient dusdanig te geschieden dat geen hoogstammige bomen dienen gerooid te worden.

Bij de aanleg van deze parking zijn er enkele specifieke aandachtspunten:

- De verharding mag geenszins raken aan de wortelstructuur van de hoogstammige bomen (geen enkele verharding binnen de omtrek van de kruin van de boom. Alle aan te leggen verhardingen moeten waterdoorlatend zijn.
- De parking moet een groene aankleding krijgen.
- Bij het vrijmaken van de groenzone moet alle teelaarde en beplanting in zijn geheel afgevoerd worden gezien de aanwezigheid van Japanse Duizendknoop, een woekerende exoot waarvan de verspreiding ten allen tijde dient vermeden te worden.

Voorstel plan voor openbare parking vanwege gemeentebestuur Gavere

Kluisenaarswoning

Een doelstelling zou kunnen zijn om in samenspraak met het gemeentebestuur en de kerkfabriek in het zuidelijke deel de kluisenaarswoning terug in ere te herstellen. Dit deel van de omwalling is echter niet geklasseerd en op heden is er vanuit het gemeentebestuur geen bereidheid om hier een concreet project van te maken, te meer daar er op heden geen praktische bestemming is voor dit bouwwerk. De enige piste die op vandaag bestaat is om de kluisenaarswoning sanitair onder te brengen gekoppeld aan de nieuwe parking op het domein.

Rotspartij

Kluisenaarswoning

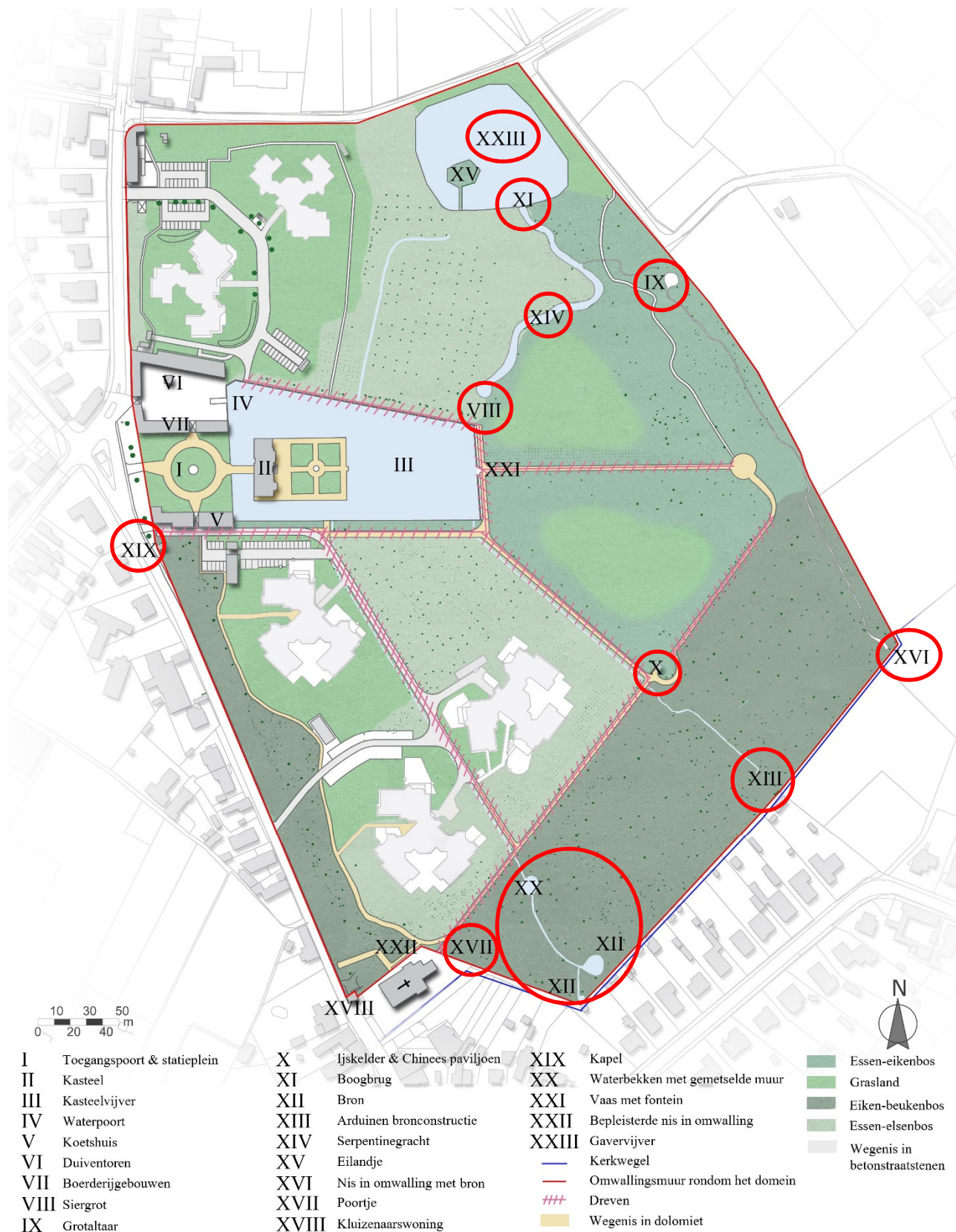
Kerkwegel

De kerkwegel zou in overleg met gemeente en provincie terug in ere moeten hersteld worden zodat het een veilige en aangename route is voor bewegwijzerde wandelingen. Het betreft hier dan vnl. toezicht op het vrijhouden van de breedte van het pad, verwijderen van netels en bramen en het opvullen van putten en plassen zodat het pad voldoende bewandelbaar blijft.

5.5 Erfgoed zonder economisch nut (ZEN erfgoed)

Een aantal elementen op de site komen dragen duidelijk het karakter “Zonder Economisch Nut” gezien er nooit enige bruikbare functie aan zal kunnen gegeven worden, noch voor het de instelling, noch voor het publiek. Meerbepaald vallen onder deze categorie:

- Het Chinees paviljoen met de ijsgrot: de afmetingen en ligging op een helling van het paviljoen sluiten enig praktisch gebruik of publieke toegankelijkheid om evident veiligheidsredenen uit.
- Het brugje aan de Gavervijver: de locatie van het brugje in het bos sluiten enig praktisch gebruik of opname in een wandelinfrastructuur uit.
- De siergrot aan de kasteelvijver: dit bouwwerk kan alleen maar dienen als een uitkijkpunt over de Kasteelvijver, het bevat geen bruikbaar volume dat tot enig economisch nut kan aangewend worden.
- Het grotaltaar tegenaan de Gavervijver: het betreft hier een zuiver ornamenteel geheel zonder enig praktisch nut.
- De duiventoren op het neerhof: de afmetingen en de structuur van het gebouw laten geen economisch gebruik toe.
- De dreefbomen: de platanen en de haagbeuken langsheen de Kasteelvijver, de eiken langsheen de dreef tussen de kerk en het chinees paviljoen, de lindebomen langsheen het chinees paviljoen, de haagbeuken, beuken en kastanjes langsheen de dreef in het verlengde van het Chinees Paviljoen, de twee platanen aan het chinees paviljoen, de haagbeuken langsheen de dreef van het chinees paviljoen naar de hoek van de kasteelvijver, de eiken langsheen de dreef van aan de bronvijver naar het midden van de kasteelvijver, dit zijn allemaal bomen die een zuiver ornamentele waarde hebben en een specifiek onderhoud op lange termijn vergen om het parkaanzicht te vrijwaren.
- De specifieke elementen van de waterhuishouding: de arduinen bronconstructies in het zuiden van het park, de schotconstructies en de damconstructies in het noorden van het park op de serpentinegracht, al deze elementen gezien ze deel uitmaken van een zuiver ornamentele waterhuishouding.
- De regenwaterpomp op het neerhof, deze pomp heeft op vandaag alleen nog maar een zuiver ornamentele functie.
- Het O.L. vrouw kapelletje in de omwalling rechts van de monumentale inkompoort.

5.6 Toekomstvisie OC Ebergiste op de site

In de besprekingen die gevoerd zijn omtrent het beheersplan werd ook de toekomstvisie van het OC Ebergiste voor de komende decennia aangekaart. Voor de werking van het OC is het park een absolute meerwaarde, het is een rustige en aangename leefomgeving waarbij de groene omgeving voor de nodige privacy zorgt t.a.v. de 150 bewoners die wonen in de paviljoenen.

De inplanting van de paviljoenen gebeurde in de jaren '80; dit op een moment dat de site nog niet erkend was als erfgoed. Na meer dan dertig jaar uitbating van de paviljoenen wordt de economische levensduur van deze stilaan bereikt. De gebouwen voldoen naar comfort en energieverbruik niet meer aan de hedendaagse vereisten. De constructie van de paviljoenen maakt aanpassingen naar een hogere bouwstandaard geen valabel economisch alternatief. Een compactere en meer geconcentreerde bouwwijze zal ook bijdragen aan een lagere uitbatingstkost en ecologisch meer verantwoorde bouwwijze.

In zijn toekomstvisie ziet het OC de paviljoenen dus als een eindig traject; doch wenst het OC een vervangingsnieuwbouw voor de huidige capaciteit (150 volwassen personen met beperking). Hieruit volgend is er overeengekomen in de eerste voorbesprekingen tussen de gemeente Gavere, Onroerend Erfgoed en het agentschap Natuur en Bos om deze vervangingsnieuwbouw meer te concentreren waarbij de historisch aanleg en parkstructuur als inspiratie kunnen dienen voor de herinrichting. Om tot deze realisatie te kunnen komen zal er waarschijnlijk een aanpassing van het RUP dienen te gebeuren.

Zicht op paviljoenen Bosdreef en Groenhove

6. OPSOMMING EN VERANTWOORDING VAN DE BEHEERSMAATREGELEN

Algemeen

Hieronder wordt een opsomming gegeven van de concrete maatregelen die noodzakelijk geacht worden om de doelstellingen uit de visie op het beheer waar te maken binnen de eerstkomende vierentwintig jaar. Deze opsomming is een eerste inschatting, sommige zaken zullen nader moeten bestudeerd worden naargelang er gestart wordt met opmaken van effectieve uitvoeringsdossiers.

Voor alle beschreven ingrepen is een toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed noodzakelijk.

Koetshuis

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Kaleien van de gevels	X	
Schilderwerk buitenschrijnwerk		10 jaar
Regulier onderhoud van de gebouwen		Volgens noodzaak

Duiventoren

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Dringende instandhoudingswerken aan schrijnwerk	X	
Herstellen schrijnwerk uitvliegopeningen (+ preventieve behandeling van het timmerwerk tegen aantasting van zwam en houtboorders)	X	
Herstellen zichtbare dakstructuur (+ preventieve behandeling van het timmerwerk tegen aantasting van zwam en houtboorders)	X	
Kaleien gevels	X	
Schilderwerk buitenschrijnwerk		10 jaar
Nazicht goten en afleiders	X	
Nazicht gevels (herstel/vervangen voegwerk)		20-30 jaar
Nazicht dakbedekking (herstel/vervangen beschadigde dakbedekking)	X	
Regulier onderhoud van het gebouw		Volgens noodzaak

Boerderijgebouwen

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Kaleien gevels	X	
Regulier onderhoud van de gebouwen		Volgens noodzaak
Schilderwerk buitenschrijnwerk		10 jaar

Neerhof

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Heraanplanten van fruitbomen	X	

Gavervijver

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Onderhoud van de beplanting conform bosbeheerplan (hier minimale ingrepen rond boogbrug)	X	
Instandhouden waterhuishouding aan de vijver: ruimen overloop, opvolgen waterniveau	X	
Aanleggen van een bospad vanaf de bestaande dreven tot de boogbrug	X	

Boogbrug

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Vrijmaken van de boogbrug: verwijderen van alle beplanting en aanleggen van een bospad naar de boogbrug toe. (reeds gebeurt)	X	
Inspectie en inventarisering van de toestand van de boogbrug na het vrijmaken	X	
Herstel van de boogbrug om toegankelijkheid te waarborgen	X	

Siergrot

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Volledige heropbouw van de siergrot en herstel van de taluds waarop de siergrot is gebouwd (volgens de historisch gekende gegevens)	X	
Onderhoud van de waterhuishouding: ontslibben en ruimen van plantaafval uit het verzamelbekken, controle van de overlopen.		10-jaarlijks

Grotaltaar

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Verzamelen en inventariseren van de brokstukken van de bestaande toestand	X	
Volledige heropbouw en restauratie van het grotaltaar	X	
Onderhoud van de waterhuishouding: ontslibben en ruimen van plantaafval uit het verzamelbekken, controle van de overlopen.		10-jaarlijks

Nis in oostelijke hoek omwalling

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Verzamelen en inventariseren van de brokstukken van de bestaande toestand	X	
Volledige heropbouw en restauratie van de nis	X	
Regulier onderhoud en vrijhouden van beplanting en begroeiing.		Volgens noodzaak

Ijskelder + Chinees Paviljoen

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Controleren van de stabiliteit van de ijskelder + eventuele noodzakelijke stabiliseringswerken uitvoeren	X	
Restaureren van de toegang tot de ijskelder	X	
Beheer van de beplanting rond het paviljoen: hakhoutbeheer + begeleidingssnoei van de taxussen + aanplant van inheemse struiken zoals hazelaar, rode kornoelje of verldesdoorn	X	X
Aanleggen van een nieuw toegangspad naar het paviljoen + een vlak onderhoudsplatform rond het paviljoen	X	
Heropbouw van de dakbedekking + reconstrueren van belvédère boven het tentdak + heropbouw van het dakschrijnwerk	X	
Restauratie van de buitengevel: restaureren van de sokkel	X	
Conservatie van de muurschilderingen + restauratie a.d.h.v. de bekende bronnen		
Terugplaatsen van nieuw buitenschrijnwerk	X	
Binnenbepleistering	X	
Reconstrueren van plafondafwerking (hemel) volgens de laatste tekstuele bronnen	X	
Regulier onderhoud van het gebouw		Volgens noodzaak
Schilderwerk interieur onderhouden		10 jaar

Parkaanleg en waterhuishouding

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Uitvoering van het bosbeheerplan: hakhoutbeheer/middelhoutbeheerd		X
Aanplanten van hagen ter vervanging van de draadafsluitingen binnen het park	X	
Aanleggen van een wandel-(onderhouds-)pad langs de volledige omwallingsmuur	X	
De volledige waterhuishouding herwaarderen door oa. eenmalig grondig ontslibben en herstellen van de verschillende verbindingen tussen de onderlinge elementen, herstel van de constructies aan de bronnen en het bufferreservoir (voor wat betreft de kasteelvijver onder voorbehoud van ontstaan van een akkoord voor uitvoering van deze werken tussen de beide eigenaars van het domein)	X	
Heraanplanten van dreefbomen	X	
Aanleg en onderhoud van een welzijnspad	X	
Vrijhouden van opschot van de bospaden		X
Onderhouden van de volledige waterhuishouding: periodiek onderhoud afhankelijk van de effectieve toestand en het functioneren van de afwatering		Periodiek

Eilandje

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
In kaart brengen van eventuele restanten van grafmonument zo deze aangetroffen zouden worden.	X	

Omwallingsmuur

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Heropbouw van accidenteel ingestorte delen (omvallende bomen, overstroming Gavervijver)	X	
Herstel van voegwerk	X	
Heropbouw van verwaarloosde delen (momenteel al in uitvoering)	X	
Heropbouw en restauratie van markante delen in de omwalling (blauwsteen nis, bepleisterde nis, ...)	X	
Herstel van de afdekking	X	
Creëren van grondkerende constructies	X	
Regulier onderhoud van het bouwwerk		X
Aanleggen van een nieuwe openbare parking (max. 36 plaatsen) ter hoogte van de verdwenen omwalling zijde Gentweg) (optioneel, nog definitief uit te klaren	X	

Neogotische kapel

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Onderzoek stabiliteit	X	
Schilderwerk buitenschrijnwerk		10 jaar
Restauratie interieur naar originele toestand (vnl. vrijmaken origineel neo-gotisch schilderwerk)	X	
Herstel goten en afleiders	X	
Reinigen gevel (herstel/vervangen voegwerk)	X	
Regulier onderhoud van het bouwwerk		X

Kluizenaarswoning (gemeentebestuur)

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Regulier onderhoud van het bouwwerk		X
Onderhoud geklasseerd deel: schilderwerk buitenschrijnwerk, vrijmaken van rocaillestructuur van klimbeplanting		10 jaar

Kerkwegel (gemeentebestuur en provincie)

Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend
Opruimen van de beplanting : opschik, onderhoudssnoei, wieden en verwijderen van overtollige beplanting	X	

7. VOORSTEL VAN OPVOLGING EN EVALUATIE

Timing

In de tijdslijn in bijlage worden de beheersmaatregelen in de tijd weergegeven. Het beheersplan loopt voor een periode van 24 jaar.

De keuze voor het type erfgoedpremie zal bepaald worden in functie van noodzaak en timing van de uitvoering.

Opvolging van de werken

Teneinde de continuïteit van de opvolging van het dossier te garanderen is met VK Architects & Engineers een raamovereenkomst afgesloten voor de uitvoering van alle werken. Dit garandeert een rechtlijnige aanpak van de uitvoering van de doelstellingen die gesteld zijn in het beheersplan.

VK Architects & Engineers zal de VZW Provinciaal der Broeders van Liefde en het OC Broeders Ebergiste adviseren, zowel in het uitvoeren van de werken die in eigen beheer zullen uitgevoerd worden (groenaanleg) als in het uitvoeren van de werken die aan aannemers zullen uitbesteed worden.

Per geheel van uit te voeren werken zullen er, steeds in overleg met Onroerend Erfgoed, ontwerpdocs en aanbestedingsdocs opgemaakt worden. Bij middel van het organiseren van ontwerp- en werfvergaderingen waarvan de frequentie bepaald wordt door de noodzaak van de (ontwerp)werken in uitvoering zullen er overlegmomenten ingelast worden met Onroerend Erfgoed.

Om ontwerpdocs te kunnen opmaken zal het voor sommige bouwelementen noodzakelijk zijn vooraf voorbereidende (onderzoeks-) werkzaamheden uit te voeren. Het betreft hier bvb. voor de restauratie van het brugje over de Gavervijver waarvan het op dit moment onmogelijk is vast te stellen wat de bouwkundige toestand is gezien het brugje zo goed als volledig overwoekerd is. Net hetzelfde geldt voor de ijskelder onder het chinees paviljoen die momenteel niet toegankelijk is waardoor de bouwkundige toestand niet duidelijk in kaart gebracht is.

Het detail van dit traject per project is terug te vinden in de planning van de uitvoering van de beheersmaatregelen.

Verslaggeving aan Onroerend Erfgoed

Tijdens de werkzaamheden wordt de desbetreffende erfgoedconsulent uitgenodigd op de ontwerp- en werfvergaderingen en krijgt hij/zij van deze vergaderingen een verslag. Gezien de hoeveelheid en de frequentie van de uit te voeren werkzaamheden valt te verwachten dat er minstens meermaals per jaar verslag zal uitgebracht worden van de stand van zaken en de vooruitgang van de ontwerp- en uitvoeringsdocumenten.

De opdrachtnemers bezorgen tegen de voorlopige oplevering een as-built dossier, dat dan ten laatste 6 maanden na de beëindiging van de werkzaamheden overgemaakt wordt aan het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Het as-built dossier zal minstens de volgende elementen bevatten :

- werfverslagen
- PV van voorlopige oplevering
- Verslagen met de resultaten van de (voor)onderzoeken
- Technische fiches van de gebruikte materialen
- Onderhoudsrichtlijnen betreffende de toegepaste materialen
- As-builtplannen
- Attesten
- Fotomateriaal

Voor de onderhoudswerken die na de algemene restauraties uitgevoerd worden kan er verwezen worden naar de opgenomen maatregelen zoals vermeld onder hoofdstuk 6.

Opmaak van het onderhoudslogboek

Ter voorbereiding van de evaluaties van het beheersplan die elke zes jaar met het agentschap Onroerend Erfgoed zullen plaatsvinden zal het onderhoudslogboek opgemaakt worden in overeenstemming met de richtlijnen van Onroerend Erfgoed. Dit onderhoudslogboek zal bestaan uit toestandrapporten die specifiek per element van het park zullen opgemaakt worden daar waar er slechts sprake is van regulier onderhoud of kleinere onderhoudswerken zijn. In geval van de grotere restauratieprojecten zullen de toestandrapporten bestaan uit de restauratieverslagen van de effectief beëindigde restauratiewerkzaamheden. Dit hele traject zal de evolutie van de uitvoering van het beheersplan nauwkeuring in kaart brengen, verder ondersteund door de verslaggeving die hierboven beschreven werd voor de uitvoering van restauratiewerkzaamheden.

8. BIJLAGEN

- 8.1 Planning van de uitvoering van de werkzaamheden
- 8.2 Shape file omtrek domein

Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)	Blz.17
Lijst van geplande werkzaamheden	Blz 99 - 102
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	Niet van toepassing – alle werken aan het erfgoed zijn onderhevig aan toelating
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	Blz. 95
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	Niet van toepassing
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	Niet van toepassing
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	Niet van toepassing – alle werken zijn onderhevig aan toelating
Lijst van cultuurobjecten	Niet van toepassing
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	Niet van toepassing
Bibliografie (overzicht referenties)	Niet van toepassing